

Analiza podataka istraživanja

provedenog u okviru realizacije projekta

„Unapređenje postojećih mehanizama za zaštitu dece u lokalnim samoupravama”

Projekat finansira Evropska unija u partnerstvu sa UNICEF-om

Izdavač:

Društvo za razvoj dece i mladih - OTVORENI KLUB
Trg učitelja Tase 2, 18000 Niš

www.oknis.org.rs

Urednik:

Saša Stefanović

Autori:

Darko Ignjatović
Dragana Soćanin
Milena Dimitrijević
Radomir Jevtić
Vesna Civrić

Korice i slog:

Mišo Gligorić

Godina izdanja:
2013.

Publikacija je pripremljena u okviru projekta "Zaštita dece od od nasilja u jugoistočnoj Evropi" koji finansira Evropska unija a realizuje UNICEF. Sadržaj i stavovi izneti u ovoj publikaciji su stavovi autora i ni na koji način ne odražavaju stavove UNICEF-a i Evropske unije.

Niš 2013.

Uvod.....	3
1. Resursi za uspostavljanje međusektorske saradnje.....	5
2. Broj dece / žrtava nasilja.....	7
2.1 Upoznatost sa programima za prevenciju nasilja.....	7
2.2 Upoznatost sa lokalnim uslugama socijalne zaštite namenjenim deci žrtvama nasilja ili njihovim porodicama.....	8
3. Kvalitet međusektorske saradnje.....	9
3.1 Inicijative za unapređenje međusektorske saradnje.....	11
3.2 Prepreke za uspostavljanje međusektorske saradnje.....	14
4. Kvalitet međusektorske saradnje iz perspektive institucija.....	12
5. Preporuke za unapređenje međusektorske saradnje iz perspektive ispitanika.....	16
6. Zaključci i preporuke za unapređenje međusektorske saradnje.....	19
7. Dodatna zapažanja M&E tima.....	20
8. Aneksi.....	21
8.1 Niš.....	22
8.2 Zemun.....	27
8.3 Kruševac.....	32
8.4 Vranje.....	37
8.5 Ada.....	42
Lista skraćenica.....	46

1. Uvod

Društvo za razvoj dece i mladih – Otvoreni klub u saradnji sa partnerskim organizacijama, članicama MODS-a - „Dugom“ iz Ade, UG „Roditelj“ iz Beograda, „Korak napred“ iz Kruševca i „Nexus-Vranje“ iz Vranja realizovalo je projekat “Unapređenje postojećih mehanizama za zaštitu dece u lokalnim samoupravama”. Ovaj projekat se sprovodio u okviru regionalnog projekta “Zaštita dece od nasilja u jugoistočnoj Evropi” a koji finansira Evropska unija u partnerstvu sa UNICEF-om.

U toku trajanja projekta praćena je međusektorska saradnja na zaštiti dece od nasilja u Nišu, Zemunu, Adi, Kruševcu i Vranju i urađena analiza postojećih mehanizama za zaštitu dece u ovim lokalnim samoupravama. Protokoli za zaštitu dece od nasilja predviđaju koordinaciju i saradnju različitih sistema (obrazovanja, zdravstva, socijalne zaštite, policije, pravosuđa) kako bi se deca zaštitila od nasilja. Zato je analizirano na koji se način ostvaruje koordinacija različitih sistema kada se desi slučaj nasilja nad decom. U skladu sa nalazima analiza i praćenja definisani su i konkretni predlozi za unapređenje intersektorske saradnje na lokalnom nivou koja treba da obezbedi pravovremenu i efikasnu zaštitu dece od nasilja.

Cilj projekta je povećanje efikasnosti sistema zaštite dece od nasilja unapređenjem intersektorske saradnje i odgovornosti institucija putem konstruktivnog dijaloga između donosilaca odluka i NVO, putem monitoringa sistema koji odgovara na nasilje nad decom u Srbiji.

Specifični ciljevi projekta podeljeni su u nekoliko dimenzija:

- osnaživanje članica Mreže organizacija za decu Srbije - MODS za nezavisni monitoring implementacije Konvencije UN o pravima deteta, Opšteg i posebnog protokola za zaštitu dece od nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja, nacionalnih i lokalnih strateških dokumenata u oblasti zaštite dece putem koordinacionih sastanaka, razmene iskustava i organizovanjem tematskih sastanaka;
- unaprediti konstruktivni dijalog članica MODS-a sa institucijama sistema zaštite dece od nasilja organizovanjem okruglih stolova i radnih sastanaka sa zainteresovanim stranama na lokalnom nivou;
- doprineti podizanju društvene svesti o problemima nasilja nad decom stvaranjem i definisanjem specifičnih preporuka i sprovođenjem lokalnih akcija i okruglih stolova;
- definisati predlog za formiranje koordinacionog tela za praćenje i reagovanje u slučajevima nasilja nad decom na lokalnom nivou u pet lokalnih samouprava.

Realizacija projekta predviđena je u periodu 2012-2013. godine. Na početku realizacije projektnih aktivnosti Otvoreni klub je organizovao trening „Mehanizmi za zaštitu dece u lokalnim samoupravama“ aprila 2012. godine u Nišu. Učesnici treninga upoznati su sa postojećim pravno-institucionalnim mehanizmima za zaštitu dece od nasilja u lokalnim samoupravama. Jedan od ciljeva treninga bio je upoznavanje sa opštim i posebnim protokolima koji se odnose na zaštitu dece od nasilja, kao i sa postupcima i procedurama u institucionalnoj saradnji. Usledio je koordinacioni sastanak partnerskih organizacija koje učestvuju u realizaciji projekta na kome je predstavljen metodološki instrument koji će biti korišten u istraživanju međusektorske saradnje između ključnih institucija koje su uključene u procesuiranje i prevenciju nasilja nad decom. Tokom septembra i oktobra 2012. godine pristupilo se prikupljanju podataka u Zemunu, Kruševcu, Nišu, Vranju i Adi. Sprovedeno istraživanje imalo je za cilj da utvrdi da li postoje formalni ili neformalni vidovi saradnje između ključnih institucija koje se bave zaštitom dece od nasilja. Kao ključne institucije određeni su Centri za socijalni rad, policijske uprave, školske uprave, zdravstvene ustanove i NVO koje se bave zaštitom dece od nasilja i zanemarivanja. Ispitanici koji su učestvovali u istraživanju bili su zaposleni u pomenutim institucijama koji su zaduženi za sprovođenje Protokola o zaštiti dece od nasilja i zanemarivanja. Ovakav pristup doprinosi relevantnosti dobijenih podataka jer se u istraživanje uključuju oni ispitanici koji poseduju najviše informacija kada je reč o međusektorskoj saradnji, bilo da je ona formalne ili neformalne prirode.

Instrument koji je korišćen u prikupljanju podataka bio je upitnik koji je kreiran od strane stručnjaka angažovanih na projektu i u skladu sa komentarima partnerskih organizacija koji su zasnovani na dosadašnjem iskustvu u oblasti zaštite dece od nasilja. Upitnikom smo nastojali da utvrdimo koliko je određena ustanova primila prijava o zlostavljanju dece u periodu od januara do juna 2012. godine; da li postoji zadovoljavajući stepen razumevanja, prepoznavanja i reagovanja na nasilje prema deci; da li je i koliki broj zaposlenih koji se bave zaštitom dece od nasilja u porodici obučeno za primenu Opšteg protokola o zaštiti dece od zlostavljanja i zanemarivanja; da li je saradnja koja se ostvaruje između ustanova formalna ili neformalna; kakav je kvalitet saradnje sa ostalim ustanovama po pitanju zaštite dece od nasilja; šta doprinosi uspešnosti saradnje i koji su otežavajući faktori koji sprečavaju uspešnu saradnju; koja bi ustanova trebala biti pokretač međusektorske saradnje; da li je bilo inicijativa za unapređenje saradnje i koliko su bile uspešne; da li postoji objedinjena evidencija o broju prijavljenih, analiziranih i okončanih slučajeva zaštite od nasilja i na koji način lokalna samouprava doprinosi zaštiti dece od nasilja.

1. Resursi za uspostavljanje međusektorske saradnje

Ne postoji precizna evidencija o broju zaposlenih koji su prošli obuke za primenu Opšteg i Posebnog protokola u institucijama koje su učestvovalе u ispitivanju. Broj zaposlenih koji je prošao obuke se razlikuje od institucije do institucije, odnosno od grada do grada. U zavisnosti od veličine same institucije, odnosno broja zaposlenih, varira i broj onih koji su prošli obuke. Postoji osnovna informisanost kako bi se adekvatno pristupilo problemu nasilja nad decom i saradnji koja se mora sprovesti između ključnih institucija. Svi ispitanici naglašavaju da postoji uglavnom zadovoljavajući stepen razumevanja, prepoznavanja i reagovanja na nasilje prema deci što ukazuje na određeni nivo senzibilisanosti za ovu problematiku. Delegiranje predstavnika koji učestvuju u međusektorskoj saradnji sprovodi se na dva načina: u međusektorskoj saradnji učestvuju oni zaposleni koji su angažovani na određenom slučaju; ili zaposlene delegiraju rukovodioci institucija. Svakako je zanimljiva kategorija zaposlenih koji učestvuju u međusektorskoj saradnji jer su angažovani na određenom slučaju, a nisu prošli obuku za primenu Opšteg i posebnog protokola.

Kada govorimo o resursima za uspostavljanje međusektorske saradnje u Nišu, definisanim kroz obučенost saradnika za primenu Opšteg i posebnih protokola, broj zaposlenih koji je prošao obuke za primenu ovih dokumenata se razlikuje od institucije do institucije. U Policijskoj upravi trideset zaposlenih je prošlo obuku za primenu protokola. Oni poseduju sertifikat o obuci i na njih se upućuju ostale kolege koje nisu prošle odgovarajuće obuke kako bi dobili savetodavnu i praktičnu podršku. U Domu zdravlja su svi koji se bave zaštitom dece od nasilja prošli obuke za primenu Protokola i to je oko 150 zaposlenih. U NVO „Osvit“ su, takođe, svi prošli pomenute obuke i u pitanju je četvoro zaposlenih. U Centru za socijalni rad nisu svi koji se bave zaštitom dece od nasilja prošli odgovarajuće obuke. Predstavница Školske uprave u Nišu je ukazala da su svi „imali Protokol u rukama“, ali da ne može sa sigurnošću da tvrdi do koga nivoa su upoznati sa ovim dokumentima, ali je navela i da je četvoro zaposlenih prošlo pomenute obuke. Situacija se ne razlikuje ni u drugim gradovima koji su

dostavili podatke. U Kruševcu u Centru za socijalni rad deset zaposlenih je prošlo obuke za primenu Opštih i posebnih protokola, a u Školskoj upravi dvoje. Dom zdravlja i Policijska Uprava u Kruševcu nisu dale podatak koliko je zaposlenih u njihovim institucijama prošlo pomenute obuke. Predstavnica NVO „Korak napred“ je navela da nisu bili u prilici da prođu potrebne obuke. U Adi tri institucije imaju zaposlene koji su prošli obuke za primenu protokola a to su: Centar za socijalni rad (pet osoba), OŠ „Novak Radonjić“ (polovina zaposlenih, ali naglašavaju da su te obuke bile održane pre dve godine i da je u kolektiv došlo dosta novih zaposlenih koji nisu prošli pomenute obuke) i Policijska uprava (sedmorobučenih). Dom zdravlja i NVO „Udruženje velikih porodica“ nemaju osobe koje su prošle obuke za primenu Protokola. U Vranju u Domu zdravlja sedmorobučenih zaposlenih je obučeno za primenu Protokola, u Školskoj upravi i u NVO „Odbor za ljudska prava – SOS telefon“ dvoje dok u Policijskoj Upravi i Centru za socijalni rad nema obučenih. U Zemunu je obradom upitnika i intervjuisanjem ustanovljeno da su svi koji se bave zaštitom dece od zlostavljanja i zanemarivanja prošli obuku za primenu Opšteg i Posebnog protokola.

Svi ispitanici koji su učestvovali u istraživanju saglasni su sa tvrdnjom (u potpunosti/ili uglavnom) da poseduju zadovoljavajuć stepen razumevanja, prepoznavanja i reagovanja na nasilje prema deci. Uočava se veliki senzibilitet kod ispitanika kada se radi o ovoj dimenziji. Svi su dali pozitivne odgovore bez oklevanja i pružili dodatna objašnjenja zbog čega su to učinili. Smatraju da uvek kada se ukaže potreba postoji odgovarajuća reakcija svih zaposlenih, odnosno da se odmah angažuju na preduzimanju potrebnih koraka.

Predstavници koji učestvuju u međusektorskoj saradnji, na nivou grada Niša, delegiraju se na nekoliko načina. Ispitanici su naglašavali kompleksnost izbora predstavnika. U Policijskoj upravi u međusektorskoj saradnji učestvuju oni koji imaju specijalizovana znanja, odnosno zaposleni koji su prošli određene obuke. Ali kada treba predstaviti instituciju na nacionalnom ili međunarodnom nivou onda instituciju predstavlja lice koje je zaduženo za saradnju sa ostalim institucijama. Predstavnic SOS telefona, takođe, naglašava kompleksnost izbora i ukazuje da se u njihovom slučaju predstavnici biraju u zavisnosti od prilike. Ako se radi o konferenciji slučaja, predstavnik je onaj koji je angažovan na slučaju, a ukoliko je potrebno zastupati organizaciju na nacionalnom nivou predstavnik je koordinatorka. U Centru za socijalni rad je naglašeno da nema precizno određenog predstavnika i da se izbor razlikuje od slučaja do slučaja (učestvuju samo oni koji imaju specijalizovana znanja, odnosno oni koji su bili neposredno angažovani na određenom slučaju, a kada se radi o nacionalnim i međunarodnim skupovima predstavnike određuje rukovodilac). Predstavnic Doma zdravlja je naglasila da u međusektorskoj saradnji učestvuju oni koji poseduju specijalizovana znanja, ali je naglasila da predstavnike određuje i rukovodilac, ali nije pružila dodatno objašnjenje u kojim slučajevima. Predstavnic Školske uprave je izjavila da predstavnike koji učestvuju u međusektorskoj saradnji bira rukovodilac. I u ostalim gradovima odgovori su grupisani oko ovih tvrdnji. U Vranju tri institucije su navele da u međusektorskoj saradnji učestvuju osobe koje su neposredno angažovane na nekom slučaju (Dom Zdravlja, CZSR, NVO „Odbor za ljudska prava – SOS telefon“), dok se u ostalim institucijama predstavnici biraju na osnovu stručnih znanja/završenih seminara (Školska Uprava) odnosno određuje ih rukovodilac (Policijska uprava). U Adi u dve institucije rukovodilac imenuje zaposlene koji su zaduženi za

međusektorsku saradnju (CSR i Policijska uprava). U ostalim institucijama na međusektorskoj saradnji rade osobe koje su neposredno angažovane na nekom slučaju (OŠ „Novak Radonjić“ i Dom zdravlja) odnosno lice koje je zaduženo za međusektorsku saradnju na nivou cele institucije (NVO „Udruženje velikih porodica“). Zemun - najčešća dva odgovora na pitanje „Na koji način se delegiraju predstavnici u međusektorskoj saradnji?“ su: učestvuju oni koji poseduju specijalizovana znanja i postoji određeno lice ispred institucije/organizacije.

Sumirajući odgovore možemo reći da postoje dva nivoa izbora predstavnika. To su najčešće zaposleni koji poseduju specijalizovana znanja i angažovani su na određenom slučaju, ali i zaposleni koji su predstavnici institucija koje imenuje rukovodilac i koji predstavljaju institucije na nacionalnom i međunarodnom nivou.

2. Broj dece / žrtava nasilja u periodu od januara do juna 2012. godine – sumarna tabela

Tabela 1: Broj dece u Nišu, Zemunu*, Kruševcu, Vranju i Adi

Naziv institucije i broj	Centar za socijalni rad	Dom zdravlja	Školska uprava	Policajska uprava	NVO
prijava zlostavljene i zanemarene dece	164	19	49	19	64
realizovanih neodložnih intervencija / gde je bilo neophodno obezbediti asistenciju predstavnika policije ili pravosuđa	21	1	18	12	125
inicijativa za pokretanje sudskih postupaka za zaštitu dece od nasilja	16	2	4	6	5
učešće predstavnika Vaše ustanove u konferencijama slučaja	29	2	4	17	5

Iz tabele se može videti da Centri za socijalni rad (osim u Zemunu* gde nisu dostavili tražene podatke) imaju najveći broj prijava, realizovanih intervencija, učešća u konferencijama slučaja i pokretanju sudskih postupaka. Potom slede školska i policijska uprava, Domovi zdravlja i na kraju NVO.

Upoređujući podatke o učešću predstavnika institucija u konferencijama slučaja, zapaža se izrazito nejednako učešće predstavnika različitih institucija na konferencijama slučaja koje treba da imaju intersektorski karakter. Postoji mogućnost da pojedine institucije zaista ne učestvuju, nisu pozivane na konferencije slučaja, ili da nemaju evidenciju o učešću svojih predstavnika.

Iz tabela možemo zaključiti da je angažovanje NVO organizacija koje se bave zaštitom dece od nasilja na niskom nivou i da one nisu prepoznate od strane drugih institucija kao akteri sa kojima treba uspostaviti bolju saradnju. Osim u Nišu i Vranju, gde NVO koje su obuhvaćene istraživanjem, aktivno učestvuju u procesu prijavljivanja nasilja (20 prijava zlostavljanje i zanemarivanje dece u Nišu i 44 u Vranju; 120 realizovanih neodložnih intervencija NVO „S.O.S telefon“ u Nišu), u ostalim gradovima nema aktivnije uloge NVO sektora u ovom procesu.

2.1 Upoznatost sa programima za prevenciju nasilja

Upoznatost ispitanika koji su učestvovali u istraživanju sa programima za prevenciju nasilja nad decom je na niskom nivou. Prepoznati su oni programi koji su medijski promovisani („Škola bez nasilja“) ili programi koje realizuje sama ustanova. Takođe, nivo prepoznavanja jeste samo po nazivu ali ne i po sadržini i aktivnostima koje su realizovane u okviru navedenih programa. Najveći stepen upoznatosti sa pomenutim programima za prevenciju nasilja nad decom je u Adi, Zemunu i Nišu dok je u Kruševcu i Vranju upoznatost sa ovim programima na veoma niskom nivou (niko od ispitanika nije naveo nijedan program).

Upoznatost ispitanika sa programima za prevenciju nasilja u Nišu je na niskom nivou. Dva ispitanika nisu odgovorila na ovo pitanje jer su naglasili da rade po Protokolu za prevenciju nasilja (pa su preskakali ovo pitanje iz vodiča za intervju). U odgovorima dvoje ispitanika uočava se prepoznavanje jednog programa, a to je „Škola bez nasilja“ i pohvalni stavovi o njegovoj realizaciji. Predstavnik SOS telefona je navela programe koje NVO „Osvit“ sprovodi, a koji su radioničarske prirode na temu nenasilne komunikacije, vršnjačkog nasilja i nasilja u porodici. Ispitanici iz Ade su naveli da znaju za sledeće programe: ispitanik iz CSR je istakao da je upoznata samo sa programima koji se delegiraju sa republičkog ili pokrajinskog nivoa kao što je projekat „Stavi tačku“ ali nije znao ko je nosilac projekta; predstavnik OŠ „Novak Radonić“ Mol – naveo je tzv. „Program zaštite“ odnosno radionice i predavanja koje škola sprovodi u saradnji sa policijskom stanicom iz Ade; predstavnik policijske uprave je naveo Poseban protokol o postupanju u zaštiti maloletnih lica od zlostavljanja i zanemarivanja kao program za prevenciju nasilja; zaposlena u NVO „Udruženje velikih porodica“ navela je program pod nazivom „Nenasilno ponašanje“ koji sprovodi Crveni Krst u saradnji sa osnovnim školama, dok je predstavnik Doma zdravlja navela da nije upoznata sa takvim programima. U Zemunu su ispitanici naveli sledeće programe za prevenciju nasilja: „Škola bez nasilja“, „Škola za medijaciju“, „Učionica dobre volje“, Programi i projekti Prijatelja dece (OCD) na ostvarivanju dečijih prava. U Kruševcu i Vranju upoznatost sa programima prevencije nasilja je na veoma niskom nivou, odnosno niko od ispitanika nije prepoznao određene programe koji su usmereni ka prevenciji nasilja nad decom, osim Školske uprave u Vranju čija je predstavnik navela da postoji Protokol za prevenciju nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja kao i akcioni planovi borbe protiv nasilja ali konkretnih naziva programa nije bilo.

2.2 Upoznatost sa lokalnim uslugama socijalne zaštite namenjenim deci žrtvama nasilja ili njihovim porodicama

U Nišu su prepoznate i navedene sledeće usluge namenjene žrtvama nasilja ili njihovim porodicama: svratište, prihvatilište, sigurna kuća, hraniteljstvo, SOS telefon. Uprkos postojanju izvesnih kapaciteta u lokalnoj zajednici koji su organizovani kao lokalne usluge, najveći broj anketiranih u Kruševcu ih nije prepoznao. Predstavnica Centra za socijalni rad je prepoznala UG „Korak napred“ i Prihvatnu stanicu za interventni smeštaj dece, a predstavnica NVO „Korak napred“ je, pored navedenih kapaciteta, prepoznala i udruženje žena „Peščanik“, koji se delimično bavi ovom problematikom kroz uslugu „SOS telefon“ za žene žrtve nasilja. Ostali učesnici ankete nisu prepoznali nikakve lokalne usluge i kapacitete. Predstavnica Centra za socijalni rad u Adi je navela usluge koje sam Centar pruža, kao što su psihosocijalne usluge i razgovori sa žrtvama od strane psihologa u CSR, ali i utvrđivanje povreda ili lekarsko uverenje od strane Doma zdravlja. Ispitanica iz Doma zdravlja je navela edukativne lokalne usluge od strane NVO, psihosocijalne i zdravstvene usluge pružane od strane patronažne službe i pedijatrije u okviru Doma zdravlja. Ostali ispitanici nisu upoznati ni sa kakvim uslugama socijalne zaštite namenjenim deci žrtvama nasilja. Ispitanici iz Vranja su naveli sledeće usluge: predstavnica Centra za socijalni rad – Prihvatna stanica i prihvatilište; predstavnica Doma zdravlja – Prihvatna stanica, zbrinjavanje u hraniteljskim porodicama, psihološko osnaživanje i podrška, SOS telefon; predstavnica Školske uprave – ustanove za pružanje usluga socijalne zaštite; predstavnica NVO „Odbor za ljudska prava“ – SOS telefon Vranje za podršku i pomoć ženama i deci iz porodičnog nasilja, Prihvatilište za žrtve porodičnog nasilja pri Centru za razvoj lokalnih usluga socijalne zaštite u Vranju, Služba pravne pomoći Opštine Vranje, Zdravstveni centar Vranje.

3. Kvalitet međusektorske saradnje

Tri predstavnika institucija u Nišu je naglasilo da praktikuju neformalni vid saradnje sa drugim relevantnim institucijama koje su uključene u zaštitu dece od nasilja (Centar za socijalni rad, Školska uprava i NVO „Osvit“ (SOS telefon). U ovom poglavlju dajemo pregled njihovih odgovora koji se tiču kvaliteta neformalne saradnje.

Centar za socijalni rad: sastanke i kontakte sa predstavnicima drugih institucija ostvaruju kada je potrebno organizovati konferencije slučaja, odnosno kada je nužno obezbediti prisustvo drugih predstavnika institucija. Kao osnovne teškoće u uključivanju predstavnika različitih institucija u proces saradnje vide nemogućnost identifikacije osobe za saradnju u konkretnoj instituciji. I kada se dođe do tih osoba saradnja izostaje zbog dodatnih obaveza koje ti zaposleni moraju preuzeti na sebe. Smatraju da uspešnosti saradnje doprinose završene obuke koje se odnose na zaštitu dece od nasilja i poštovanje Opštih i posebnih protokola o međusektorskoj saradnji (ispitanica je istakla da sa dve institucije imaju potpisan protokol, ali da se ne poštuje u praksi). Kao jedan od problema ističu i nedovoljno angažovanje NVO sektora, odnosno nepostojanje organizacija koje se bave ovom problematikom na teritoriji grada Niša. Ispitanica je ukazala i na sporost postupka, odnosno da je potrebno mnogo vremena od podnošenja prijave do završetka postupka i da to otežava međusobnu saradnju jer se obaveze zaposlenih usložnjavaju pa se stariju „slučajevi“ zapostavljaju.

Predstavница NVO „Osvit“, u okviru koje se nalazi SOS telefon, je istakla da se sastanak sa predstavnicima drugih institucija organizuje u najsloženijim slučajevima gde je potrebno zajedničko delovanje. Teškoće u saradnji, kako je istakla ispitanica, se ogledaju u nepoštovanju nevladinog sektora kao pružaoca socijalnih usluga i smatra da bi uspešnosti saradnje doprinelo uvažavanje svih aktera koji učestvuju u prevenciji nasilja nad decom, bez obzira da li su državne institucije ili nevladine organizacije, jer su svi angažovani na istom cilju, a doprinose u okviru vlastitih kapaciteta.

Školska uprava: predstavnik Školske uprave je takođe naglasila da se sastanci sa predstavnicima drugih institucija organizuju u najsloženijim slučajevima gde je potrebno zajedničko delovanje. Kao teškoću u saradnji navodi problem sa školama koje ne daju dovoljno informacija kada se desi slučaj nasilja nad decom u njihovoj sredini. Kao posledica ovakvog stanja, po rečima ispitanice, Centar za socijalni rad ne prepoznaje hitnost u reagovanju, jer se škole njima obraćaju pismenim putem i sa nedovoljnim obimom informacija. Takođe, smatra da postoji i problem koji se ogleda u smanjivanju zaposlenih u školama, s jedne strane, i usložnjavanju obaveza onih koji su preostali, pa samim tim dolazi do nemogućnosti potrebnog angažovanja na prevenciji nasilja nad decom, jer se sva pažnja posvećuje prenosu znanja na učenike.

U Adi sve institucije praktikuju neformalni vid saradnje i to u najsloženijim gde je potrebno zajedničko delovanje. Navode da postoje teškoće u uključivanju predstavnika suda i tužilaštva jer su oni teritorijalno odvojeni (CSR). U OŠ „Novak Radonić“ Mol saradnja se ostvaruje samo kada neko od aktera proceni da je to neophodno za dalji rad. Teškoće u uspostavljanju saradnje ogledaju se u nezainteresovanosti aktera i nepostojanju precizne mreže komunikacije među institucijama. U policijskoj stanici Ada navode da praktikuju neformalni vid saradnje na inicijativu Saveta za bezbednost i ističu da su teškoće na koje nailaze otežani pronalazak lica za postupanje i pronalazak i zbrinjavanje žrtve, to što CSR retko sarađuje, a sud sporo reaguje. Dom zdravlja i NVO „Udruženje velikih porodica“ ističu da saradnju praktikuju samo kada neko od aktera proceni da je to neophodno za dalji rad, a okolnosti koje otežavaju saradnju su loša informisanost CSR o porodici i razvoju dece i slaba angažovanost predškolskih i školskih ustanova i nedovoljno profesionalno edukovan kadar (DZ) kao i nepovezanosti institucija, nepostojanje Protokola ali i nepostojanje dodirnih tačaka i nepostojanje komunikacije.

U Vranju tri institucije praktikuju neformalni vid saradnje - to su Centar za socijalni rad, Školska uprava i Policijska uprava. Sastanci predstavnika se organizuju kada je potrebno organizovati konferenciju slučaja (CSR i Školska uprava) odnosno kada neko od aktera proceni da je to neophodno za dalji rad. Školska Uprava navodi da se najčešće uočavaju problemi zbog nepojavljivanja predstavnika suda i PU, kao i da postoje pravno-tehničke poteškoće i loša koordinacija u slučajevima kada dolazi do oduzimanja starateljstva. Saradnji doprinosi profesionalizam i humanost pojedinca, dok saradnju otežava nepoznavanje posebnih protokola za zaštitu dece od zlostavljanja i zanemarivanja ali i dugotrajne procedure (sudske i vansudske).

U Kruševcu se neformalna saradnja odvija na sledeći način: primena protokola je, uglavnom, svedena na zadovoljenje formalnih zahteva, definisanim posebnim protokolima, zbog čega nije organizovan sistem na način kako propisuje Opšti protokol. Zbog toga, saradnja među institucijama ima karakter neformalne saradnje, koja se najčešće zasniva na ad hoc kontaktima (CSR i PU), ličnim kontaktima i poznanstvima („Korak napred“), u cilju zadovoljenja formalne procedure (Dečji dispanzer i škole). Sastanci predstavnika se organizuju samo u najsloženijim slučajevima gde je potrebno zajedničko delovanje (Policijska uprava); Centar za socijalni rad organizuje sastanke i konferencije slučaja u skladu sa ocenom potrebe organizovanja u skladu sa Opštim protokolom i tom prilikom uključuje najčešće

predstavničke policije; Dečji dispanzer i Škole se nisu izjasnile povodom iskustva u organizovanju zajedničkih sastanaka i konferencija i takve slučajeve su uglavnom rešavali u okviru institucije, na „dogovorenim sastancima tima stručnjaka“. Predstavnici zdravstva su naglasili da postupaju u skladu sa protokolom u tom smislu što informaciju prijavljuju Centru za socijalni rad; NVO „Korak napred“ organizuje sastanke sa predstavnicima drugih institucija „kada neko od aktera proceni da je to neophodno za dalji rad“, ali i naglašava da postoje teškoće u obezbeđenju predstavnika institucije, jer ne postoji jedinstven pristup problematiki, koja se i dalje smatra perifernom u odnosu na misiju institucije. Saradnji doprinose dobra komunikacija sa partnerskim organizacijama (CSR) i međusobno razumevanje (PU), kao i dobri lični kontakti sa predstavnicima institucija („Korak napred“). Izostanak saradnje se obrazlaže nerazumevanjem problematike (CSR), opterećenost ličnim sujetama (PU) i nizak nivo profesionalizma i neizgrađen jedinstven sistem delovanja („Korak napred“). Institucije iz oblasti zdravstva i obrazovanja se nisu izjašnjavale po ovim pitanjima.

U Zemunu, odgovor na pitanje koji je najčešći vid organizovanja sastanka institucija/organizacija, je: kad god je potrebno organizovati konferenciju slučaja po Opštem protokolu. Mada se kao vid organizacije koristi i kad neko od aktera proceni da je to neophodno za dalji rad. Ono što otežava saradnju, a samim tim i uključivanje predstavnika različitih institucija/organizacija je nedovoljan kapacitet CSR, nepoštovanje zakona i protokola, loša informisanost, neprepoznavanje problema i neprepoznavanje značaja i mogućnosti korišćenja resursa civilnog društva. Kao stavke koje doprinose uspešnoj saradnji navodi se: dobra dugogodišnja komunikacija i zajednički rad, edukacija, zajednički sastanci, kontakti sa školama.

Od ukupno dvadeset pet ustanova, čiji su predstavnici uzeli učešća u istraživanju, 16 institucija ocenjuje saradnju kao neformalnu. Saradnja se ostvaruje u najsloženijim slučajevima gde je potrebno zajedničko delovanje više ustanova, kada je potrebno organizovati konferencije slučaja odnosno kada je nužno obezbediti prisustvo drugih predstavnika institucija. Problemi u uspostavljanju saradnje u vezi su sa nemogućnošću identifikacije osobe za saradnju u konkretnoj ustanovi, nedovoljnom pružanju informacija o konkretnom slučaju, pa CSR ne prepoznaje hitnost pri reagovanju, jer se ustanove obraćaju pismenim putem (ovaj problem se odnosi na škole pre svega), nedovoljna edukovanost zaposlenih i upoznatost sa Opštim i posebnim protokolima, nezainteresovanosti aktera i nepostojanju precizne mreže komunikacije među institucijama. Jedan od razloga koji otežavaju saradnju jeste nedovoljno angažovanje NVO sektora odnosno nepoštovanje nevladinog sektora kao pružaoca socijalnih usluga. Uspešnosti saradnje doprinose završene obuke koje su vezane za zaštitu dece od nasilja i poštovanje Opštih i posebnih protokola o međusektorskoj saradnji ali i uvažavanje svih aktera koji učestvuju u prevenciji nasilja nad decom. Saradnji doprinosi profesionalizam i humanost pojedinca i dobra komunikacija sa partnerskim organizacijama i međusobno razumevanje ali i dobri lični kontakti sa predstavnicima institucija.

3.1. Inicijative za unapređenje međusektorske saradnje

U Nišu je NVO sektor imao dve inicijative za osnivanje multisektorskog tela. Otvoreni klub je pokrenuo inicijativu u okviru izrade i usvajanja Lokalnog plana akcije za decu koja je predviđala formiranje Multisektorskog saveta. Pored toga, NVO „Osvit“ je podneo zahtev gradonačelniku da se donese odluka o formiranju multisektorskog tima koji bi radio na prevenciji nasilja nad decom. Slično telo je postojalo 2006. godine u Nišu, ali nije imalo prilike da uradi mnogo jer je došlo do promene vlasti na lokalnom nivou i prestanka njegovog rada.

Kao razlozi za neuspešnost inicijativa navode se izostanak podrške od strane svih aktera koji bi trebalo da budu uključeni u ovaj proces, ali i neprepoznavanja potrebe unapređenja međusektorske saradnje. Kao jedan od razloga neuspešnosti inicijativa vidi se promena vlasti na lokalnom nivou, pri čemu se zaboravljaju prethodne inicijative.

Pored toga nekoliko škola je potpisalo interni dokument o međusobnoj saradnji sa Domom zdravlja, Centrom za socijalni rad i pojedinim medijima.

Svi predstavnici institucija/organizacija, sem Policije, u Zemunu su odgovorile da je postojala inicijativa da se unapredi saradnja, a kao inicijatora su najčešće navodili obrazovane institucije i OCD.

Ispitanica iz Centra za socijalni rad u Adi navodi da je bilo inicijativa za izradu Protokola o međusektorskoj saradnji ali povodom žena žrtava nasilja, taj protokol je u potpisivanju, inicijator je CSR, a institucija koja treba da bude inicijator je neko telo u opštini (Savet npr.) koje bi se oformilo. Predstavnicu OŠ „Novak Radonić“ Mol navodi da je njena ustanova bila pokretač saradnje koja je bila usmerena prema policiji i CSR i da se policija odazvala, a CSR nije. Ističe da je bilo inicijativa i od strane Službe za smanjenje siromaštva i NVO „Duga“. Ispitanik iz PU Ada navodi da je bilo inicijativa u vidu seminara i razmene sa inostranstvom (IPA projekat), da su inicijatori inicijativa obrazovne i zdravstvene institucije, policija, OCD i lokalna samouprava, a koordinaciju međusektorskom saradnjom bi trebalo prepustiti CSR. Predstavnicu Doma zdravlja Ada je istakla da je bilo inicijativa od strane NVO i Autonomnog ženskog centra. Prema njenim rečima, inicijatori saradnje bi trebalo da budu podjednako LS i CSR. Ispitanica iz nevladinog sektora je navela da se inicijative ogledaju samo u održavanju zajedničkih sastanaka, ali ne na temu koja se tiče nasilja nad decom.

Predstavnici CSR, Školske Uprave i PU u Vranju navode da je bilo inicijativa za organizovanje seminara, a kao inicijatora međusektorske saradnje većina ispitanika vidi CSR.

Ispitanica iz Centra za socijalni rad u Kruševcu ističe da je bilo inicijativa, a pokretači su bili CSR i policija. Predstavnik policije je istakao da je bilo inicijativa od strane „nekih organizacija civilnog društva na seminarima“, i ove inicijative smatra korisnim jer je uspostavljena bolja međusobna saradnja. Predstavnici Dečjeg dispanzera, Školske uprave i NVO „Korak napred“ nemaju saznanja o inicijativama za uspostavljanje međusektorske saradnje. Institucije, koje bi trebalo da budu pokretači inicijative su obrazovne institucije (CSR),

Centri za socijalni rad, kao organ starateljstva (PU i „Korak napred“), a predstavnici svih institucija su saglasni da koordinator aktivnosti na lokalnom nivou treba da bude Centar za socijalni rad.

3.2 Prepreke za uspostavljanje međusektorske saradnje

Niš: Centar za socijalni rad: kao osnovne prepreke koje utiču na međusektorsku saradnju predstavnica Centra za socijalni rad navodi nedovoljnu senzibilisanost i edukativnost zaposlenih. Navodi i da je dijapazon delovanja Centra prevelik pa samim tim dolazi do preopterećenosti radnika. Usled ovakvog stanja dodatno angažovanje na unapređenju međusektorske saradnje je veoma teško i spada u sekundarna angažovanja.

Predstavnica NVO „Osvit“ smatra da u okviru njene organizacije ne postoje prepreke za uspostavljanje saradnje sa drugim institucijama. Navodi da vidi svoju organizaciju kao pokretača inicijativa usmerenih ka poboljšanju saradnje. Ističe da zaposleni u njenoj organizaciji prolaze do tri obuke godišnje u cilju usavršavanja u radu i da su veoma senzibilisani za problem nasilja nad decom, jer su i osnovani sa ciljem da se bave ovom problematikom.

Predstavnica Školske uprave ističe kao osnovni problem nedostatak kadrova koji bi bili angažovani isključivo na prevenciji nasilja nad decom i zaduženi za međusektorsku saradnju. Takođe, naglašava da sa raspoloživim kapacitetima zaposlenih ne mogu da izađu na kraj sa obimom primarnih poslova. Ističe da je osobi koja je zadužena za prevenciju nasilja nad decom to sekundarno zaduženje.

Zemun: svi predstavnici institucija/organizacija su kao prepreke za uspešnu saradnju naveli uslove rada, nereagovanje lokalne samouprave, administraciju.

Ada: predstavnica CSR Ada je prepoznala prepreke koje su vezane za malobrojni kadar i preopterećenost poslom. U policijskoj upravi su istakli da nema stalnih kontakata i da to predstavlja problem, dok su u Domu zdravlja naveli nedostatak materijalnih sredstava i logističke pomoći. Predstavnice OŠ „Novak Radonić“ Mol i NVO „Udruženje velikih porodica“ ističu da nema prepreka za uspešnu saradnju, ali da je potrebno više inicijativa. Vranje: kao prepreke za uspostavljanje međusektorske saradnje ispitanici iz Vranja vide neupućenost rukovodećih osoba/direktora u značaj međusektorske saradnje (CSR); obim posla kojim treba da se bavi određena ustanova (PU), nerazumevanje i izgovore ljudi iz različitih institucija da nisu nadležni.

Kruševac: predstavnici Centara za socijalni rad i PU ističu da nemaju prepreke za uspostavljanje saradnje izuzev obimnosti posla (PU). Predstavnik NVO „Korak napred“ prepreku vidi u nedovoljnom profesionalizmu i veoma formalizovanom pristupu problematici, a predstavnici zdravstva i obrazovanja nisu mogli da se izjasne o preprekama za uspešniju saradnju, jer kvalitetna saradnja nije ni uspostavljena.

Kao najčešće prepreke za uspostavljanje međusektorske saradnje navodi se nedovoljna senzibilisanost i edukovanost zaposlenih. Takođe, ističe se i preopterećenost radnika pa je dodatno angažovanje na unapređenju međusektorske saradnje veoma teško i spada u sekundarna angažovanja. U skladu sa ovim jedan od problema jeste nedostatak kadrova koji bi bili angažovani isključivo na prevenciji nasilja nad decom i zaduženi za međusektorsku saradnju. Ostali problemi se vezuju za uslove rada, nereagovanje lokalne samouprave, preveliku administraciju, nepostojanje stalnih kontakata, neupućenost rukovodećih osoba/direktora u značaj međusektorske saradnje, nedovoljnom profesionalizmu i veoma formalizovanom pristupu problematici.

4. Kvalitet međusektorske saradnje iz perspektive institucija

Tabela 2: Kvalitet međusektorske saradnje – iz perspektive institucija – Niš

Naziv institucije i ocena	Centar za socijalni rad	Dom zdravlja	Školska uprava	Policijska uprava	NVO
Centar za socijalni rad	/	3	4	5	1
Dom zdravlja	/	/	/	/	/
Školska uprava	4	3	/	5	5
Policijska uprava	/	/	/	/	/
NVO	1	5	5	2	/

Predstavница Centra za socijalni rad u Nišu ističe da najbolju saradnju ostvaruju sa PU, potom Školskom upravom, Domom zdravlja i na kraju sa NVO sektorom. Predstavница Školske uprave je, takođe, navela PU kao instituciju s kojom ostvaruje kvalitetnu saradnju ali i NVO sektor, potom Centar za socijalni rad i na kraju Dom zdravlja. Predstavница NVO S.O.S telefona je navela Dom zdravlja i Školsku upravu kao institucije s kojima ostvaruje kvalitetnu saradnju, potom PU a najlošiji kvalitet saradnje ostvaruje sa Centrom za socijalni rad.

Tabela 3: Kvalitet međusektorske saradnje – iz perspektive institucija – Zemun

Naziv institucije i ocena	Centar za socijalni rad	Dom zdravlja	Školska uprava	Policijska uprava	NVO
Centar za socijalni rad	/	5	4	4	1
Dom zdravlja	2	/	4	3	1
Školska uprava	2	5	/	3	3
Policijska uprava	5	5	5	/	1
OCD	2	1	4	1	/

Predstavnik Centra za socijalni rad u Zemunu je istakla kvalitet saradnje koji ostvaruju najpre sa Domom zdravlja, potom Školskom upravom i Policijom a najniži kvalitet saradnje ostvaruje sa NVO sektorom. Predstavnica Doma zdravlja najvišu ocenu kvaliteta saradnje nije dala ni jednoj instituciji, ali je ocenu 4 dala Školskoj upravi, ocenu 3 PU, 2 Centru za socijalni rad i najnižu ocenu NVO. Predstavnica Školske uprave kao instituciju s kojom ostvaruje visok kvalitet saradnje navodi Dom zdravlja, potom PU, NVO i na kraju Centar za socijalni rad. Predstavnik PU je visok kvalitet saradnje prepoznao u saradnji sa Centrom za socijalni rad, Domom zdravlja i Školskom upravom, a najniži kvalitet saradnje vidi sa NVO. Predstavnik NVO je kvalitetnu saradnju videla sa Školskom upravom, a relativno nizak kvalitet saradnje ostvaruje sa Centrom za socijalni rad, a najniži sa Domom zdravlja i PU.

Tabela 4: Kvalitet međusektorske saradnje – iz perspektive institucija – Ada

Naziv institucije i ocena	Centar za socijalni rad	Dom zdravlja	Školska uprava	Policijska uprava	NVO
Centar za socijalni rad	/	3	2	2	3
Dom zdravlja	4	/	4	5	3
Školska uprava	3	2	/	4	4
Policijska uprava	5	5	4	/	2
NVO	4	5	4	5	/

Predstavnik Centra za socijalni rad u Adi najvišu ocenu kvaliteta saradnje nije dodelila nikome. Kao institucije sa kojima ostvaruje zadovoljavajući kvalitet saradnje navodi Dom zdravlja i NVO a potom Školsku upravu i PU. Predstavnica Doma zdravlja navodi PU, Centar za socijalni rad i Školsku upravu kao institucije s kojima ostvaruje kvalitetnu saradnju i na kraju NVO. Zaposlena u Školskoj upravi navodi PU i NVO kao institucije s kojima ostvaruju kvalitetnu saradnju, potom Centar za socijalni rad i Dom zdravlja. Predstavnik policijske

uprave navodi Centar za socijalni rad i Dom zdravlja kao realizatore kvalitetne saradnje, potom Školsku upravu i na kraju NVO. Predstavnik NVO je navela da ostvaruje kvalitetnu saradnju najpre sa Domom zdravlja i PU, a potom sa Centrom za socijalni rad i Školskom upravom.

Tabela 5: Kvalitet međusektorske saradnje – iz perspektive institucija – Vranje

Naziv institucije i ocena	Centar za socijalni rad	Dom zdravlja	Školska uprava	Policijska uprava	NVO
Centar za socijalni rad	/	3	2	4	5
Dom zdravlja	/	/	/	/	/
Školska uprava	5	5	/	4	5
Policijska uprava	4	4	4	/	4
NVO	/	/	/	/	/

Predstavnica Centra za socijalni rad u Vranju je navela da najuspešnije saradnju imaju sa NVO, potom sa PU, Domom zdravlja i na kraju sa Školskom upravom. Predstavnik Školske uprave je najveći kvalitet saradnje prepoznala sa Centrom za socijalni rad, Domom zdravlja i NVO, a ocenu 4 dala je PU. Predstavnik Policijske uprave naveo je da ostvaruje jednako kvalitetnu saradnju sa Centrom za socijalni rad, Domom zdravlja, Školskom upravom i NVO.

Tabela 6: Kvalitet međusektorske saradnje – iz perspektive institucija – Kruševac

Naziv institucije i ocena	Centar za socijalni rad	Dom zdravlja	Školska uprava	Policijska uprava	NVO
Centar za socijalni rad	/	2	/	4	2
Dom zdravlja	3	/	/	4	1
Školska uprava	3	1	/	3	2
Policijska uprava	5	4	/	/	3
NVO	3	/	/	2	/

Predstavnik Centra za socijalni rad u Kruševcu je naveo da uspešno sarađuju sa Policijskom upravom, ali je saradnju sa ostalim institucijama ocenio niskim ocenama (Dom zdravlja, NVO) dok saradnju sa Školskom upravom nije ocenio. Predstavnici Doma zdravlja su naveli da najkvalitetniju saradnju ostvaruju sa PU, a relativno nizak kvalitet saradnje ostvaruju sa Centrom za socijalni rad i NVO a saradnju sa Školskom upravom nisu ocenili. Predstavnici Školske uprave navode da zadovoljavajuću saradnju ostvaruju sa Centrom za

socijalni rad i PU, a potom sa NVO, a najniži stepen saradnje ostvaruju sa Domom zdravlja. Predstavnik policijske uprave naveo je Centar za socijalni rad kao instituciju sa kojom ostvaruju visok kvalitet saradnje, potom Dom zdravlja i NVO, a saradnju sa Školskom upravom nije ocenio. Predstavnik NVO „Korak napred“ je međuinstitucionalnu saradnju ocenio niskim ocenama, odnosno saradnju sa Centrom za socijalni rad ocenom 3, saradnju sa PU ocenom 2, a ostale institucije nije ocenio.

5. Preporuke za unapređenje međusektorske saradnje iz perspektive ispitanika

Tabela 7: Preporuke za unapređenje međusektorske saradnje – Niš

Naziv institucije i ocena	Centar za socijalni rad	Dom zdravlja	Školska uprava	Policajska uprava	NVO
formiranje stalnog međusektorskog tima na nivou opštine	5	/	4	/	5
potpisivanje protokola	5	/	4	/	4
redovni sastanci predstavnika različitih sektora	5	/	5	/	5
zajedničke konferencije slučajeva	5	/	4	/	4
nešto drugo	Zajednička obuka predstavnika svih institucija - 5				Pokretanje zajedničkih kampanji (javnih i medijskih) - 5

Predstavnica Centra za socijalni rad u Nišu je sve navedene preporuke za unapređenje međusektorske saradnje ocenila ocenom 5 (1-najmanje potreba za navedenim aktivnostima, 5-velika potreba za navedenim aktivnostima) i navela da je nužno uvesti i zajedničke obuke predstavnika svih institucija. Predstavnica Školske uprave je formiranje stalnog međusektorskog tima na nivou opštine, zajedničke konferencije slučajeva i potpisivanje protokola o međusektorskoj saradnji ocenila ocenom 4 dok je ocenu pet dala redovnim sastancima predstavnika različitih sektora/institucija. Predstavnica NVO je istakla da je nužno raditi na formiranju stalnog međusektorskog tima na nivou opštine i redovnim sastancima predstavnika različitih sektora, ali je i navela da je nužno pokretanje zajedničkih medijskih kampanji predstavnika institucija koje bi promovisale zaštitu dece od nasilja. Kao drugo rešenje vidi potpisivanje protokola o saradnji i zajedničke konferencije slučaja.

Tabela 8: Preporuke za unapređenje međusektorske saradnje – Zemun

Naziv institucije i ocena	Centar za socijalni rad	Dom zdravlja	Školska uprava	Policajska uprava	NVO
formiranje stalnog međusektorskog tima na nivou opštine	5	5	5	5	5
potpisivanje protokola	3	5	5	2	5
redovni sastanci predstavnika različitih sektora	5	4	4	4	5
zajedničke konferencije slučajeva	4	5	5	2	5

Predstavnik Centra za socijalni rad u Zemunu je naglasio da je potrebno formiranje stalnog međusektorskog tima na nivou opštine i redovni sastanci predstavnika različitih sektora, a potom zajedničke konferencije slučajeva i potpisivanje protokola o saradnji. Predstavnica Doma zdravlja je istakla zajedničke konferencije slučajeva, potpisivanje protokola i formiranje stalnog međusektorskog tima na nivou opštine kao i redovne sastanke (ocena 4). Predstavnica Školske uprave je ocenom pet vrednovala sledeće aktivnosti: formiranje stalnog međusektorskog tima na nivou opštine, zajedničke konferencije slučajeva i potpisivanje protokola, dok je ocenu 4 dala redovnim sastancima predstavnika različitih sektora. Predstavnik policijske uprave u Beogradu je kao najvažniju aktivnost ocenio formiranje stalnog međusektorskog tima na nivou opštine i redovne sastanke predstavnika različitih sektora dok je niskim ocenama (2) ocenio potpisivanje protokola i zajedničke konferencije slučajeva. Predstavnica NVO je sve navedene aktivnosti ocenila najvišom ocenom (5).

Tabela 9: Preporuke za unapređenje međusektorske saradnje – Ada

Naziv institucije i ocena	Centar za socijalni rad	Dom zdravlja	Školska uprava	Policajska uprava	NVO
formiranje stalnog međusektorskog tima na nivou opštine	3	5	3	5	4
potpisivanje protokola	4	5	1	2	5
redovni sastanci predstavnik različitih sektora	5	4	5	5	3
zajedničke konferencije slučajeva	2	5	2	4	2

Predstavnik Centra za socijalni rad u Adi kao najvažniju aktivnost koju treba realizovati u cilju unapređenja međusektorske saradnje ocenio je redovne sastanke predstavnika različitih sektora, potom potpisivanje protokola o saradnji (ocena 4), zatim formiranje stalnog međusektorskog tima na nivou opštine (3) i zajedničke konferencije slučaja (2). Predstavnik doma zdravlja je priorite dala formiranju stalnog međusektorskog tima na nivou opštine, zajedničkim konferencijama slučaja i potpisivanje protokola o saradnji, a ocenom četiri je vrednovala redovne sastanke predstavnika različitih sektora. Predstavnik policijske uprave je procenio da su formiranje stalnog međusektorskog tima na nivou opštine i redovni sastanci predstavnika sektora od najveće važnosti, a potom zajedničke konferencije slučaja i potpisivanje protokola o saradnji. Predstavnik NVO je potpisivanje protokola istako u prvi plan, potom formiranje stalnog međusektorskog tima na nivou opštine, redovne sastanke predstavnika institucija i na kraju zajedničke konferencije slučaja.

Tabela 10: Preporuke za unapređenje međusektorske saradnje – Vranje

Naziv institucije i ocena	Centar za socijalni rad	Dom zdravlja	Školska uprava	Policajska uprava	NVO
formiranje stalnog međusektorskog tima na nivou opštine	2	/	5	3	/
potpisivanje protokola	5	/	4	4	/
redovni sastanci predstavnik različitih sektora	4	/	3	5	/
zajedničke konferencije slučajeva	3	/	2	2	/

Predstavnic Centra za socijalni rad u Vranju najnižu ocenu je dala formiranju stalnog međusektorskog tima na nivou opštine, potom zajedničkim konferencijama slučaja (3), a visokim ocenama je ocenila redovne sastanke predstavnika različitih sektora i potpisivanje protokola. Predstavnik školske uprave najvišu ocenu je dodelio formiranju stalnog međusektorskog tima na nivou opštine, potpisivanju protokola o saradnji, a niske ocene je dodelio aktivnostima koje su u vezi sa formiranjem stalnog međusektorskog tima na nivou opštine i zajedničkim konferencijama slučaja. Predstavnik policijske uprave je istakao značaj redovnih sastanaka i potpisivanja protokola, a manji značaj je pridao formiranju stalnog međusektorskog tima i zajedničkim konferencijama slučaja. Predstavnic Doma zdravlja i NVO nisu dale odgovore na ova pitanja.

Tabela 11: Preporuke za unapređenje međusektorske saradnje – Kruševac

Naziv institucije i ocena	Centar za socijalni rad	Dom zdravlja	Školska uprava	Policajska uprava	NVO
formiranje stalnog međusektorskog tima na nivou opštine	2	0	0	4	5
potpisivanje protokola	3	0	0	3	5
redovni sastanci predstavnik različitih sektora	4	0	0	4	5
zajedničke konferencije slučajeva	5	0	0	3	5

Predstavnik Centra za socijalni rad u Kruševcu naglasio je potrebu za zajedničkim konferencijama slučaja i redovnim sastancima predstavnika različitih sektora. Niske ocene dao je potpisivanju protokola o saradnji i formiranu međusektorskog tima. Predstavnik policijske uprave ocenom 4 ocenio je formiranje stalnog međusektorskog tima na nivou opštine i redovne sastanke predstavnika različitih sektora, a ocenom 3 potpisivanje protokola i zajedničke konferencije slučaja. Predstavnik NVO smatra da su prioritetne sve navedene aktivnosti. Predstavnici Doma zdravlja i Školske uprave nisu dali odgovore na ova pitanja.

Sumiranjem tabela preporuka koju je najviše ispitanika ocenilo brojem 5, odnosno kao veoma važanu aktivnost, jeste formiranje stalnog međusektorskog tima na nivou opštine. Takođe, kao jednu od važnih aktivnosti koju treba sprovoditi u cilju poboljšanja međusektorske saradnje ispitanici vide i redovne sastanke predstavnika različitih sektora, potom potpisivanje protokola i na kraju zajedničke konferencije slučaja.

6. Zaključci i preporuke za unapređenje međusektorske saradnje

- potrebno je ostvariti bazičnu saradnju između više sistema koja će olakšati rad institucija na zaštiti dece od nasilja. Kao jedan od osnovnih ciljeva koje treba ispuniti u budućnosti, kako su ispitanici naglasili, jeste formiranje određene komisije ili multisektorskog tima koji bi bio zadužen za sprovođenje međusektorske saradnje i umrežavanje ključnih institucija odnosno njihovih predstavnika. Potrebno je postojanje tela čija bi osnovna uloga bila koordinacija aktivnostima koje su usmerene ka poboljšanju zaštite dece od nasilja na lokalnom nivou. Rad i uloge ovog tela moguće je definisati protokolom o saradnji kako se ne bi gubilo vreme u pružanju pomoći i zaštiti dece žrtava, kako bi se ubrzala razmena informacija, obezbedilo uvremenjeno intervenisanje u pružanju pomoći žrtvi, i osiguralo da institucije dobiju povratnu informaciju o žrtvi nasilja kada je preuzme drugi sistem. Formiranje ovakvog tela je neophodno jer se dosadašnja saradnja ostvaruje „ad hoc” kontaktima i na osnovu ličnog poznanstva što svakako ne sme biti slučaj kada se radi o ovoj problematici.
- potpisivanje Protokola o međusektorskoj saradnji. Ovo je još jedan postupak koji su naveli ispitanici koji bi, po njihovim rečima, olakšao saradnju, ali su ukazali da ovaj dokument ne treba biti samo formalne prirode, kako je čest slučaj u praksi, već da se mora pronaći mehanizam koji bi obezbeđivao poštovanje i sprovođenje onoga što je napisano u ovom dokumentu.

- pronaći ključne osobe u institucijama koje su uključene u proces saradnje ili uspostaviti umreženi onlajn servis (web stranicu, mejl) koji bi smanjio vreme potrebno za identifikaciju osoba kojima se treba obratiti kada dođe do prijave nasilja. Napraviti bazu zaposlenih po institucijama koji se bave ovom problematikom i uneti u nju njihove kontakte. Odrediti jednu osobu u instituciji koja će biti zadužena za kontakt sa drugim ustanovama i institucijama ali i za pružanje i prosleđivanje relevantnih informacija koje su vezane za zaštitu dece od nasilja.
- organizovati redovne sastanke predstavnika institucija na mesečnom nivou i na njima razmenjivati informacije i praktične savete, raditi na mehanizmima boljeg umrežavanja i uvoditi nove osobe u proces saradnje.
- u saradnji sa predstavnicima drugih institucija organizovati javne akcije čiji će osnovni cilj biti podizanje svesti javnosti o prevenciji i prijavljivanju nasilja nad decom.
- formirati objedinjenu bazu podataka prijave i procesuiranih slučajeva nasilja nad decom sa konačnim ishodom (presudom).
- tražiti veće angažovanje lokalne samouprave i njenu podršku u prevenciji i promociji programa koji su vezani za nasilje nad decom.
- usluge koje su usmerene ka zaštiti dece od nasilja u lokalnim samoupravama nisu dovoljno prepoznate i razvijene. U lokalnim sredinama nedostaju preventivni programi koji su usmereni ka zaštiti dece od nasilja. Potrebno je posvetiti veću pažnju preventivnim radionicama u školama i kroz edukacije raditi na povećanju senzibiliteta zaposlenih u ključnim institucijama koje se bave zaštitom dece od nasilja i osnažiti ih za primenu Protokola o saradnji.
- raditi na uprošćavanju i ubrzavanju procesuiranja počinitelaca nasilja nad decom kako bi se izbeglo odustajanje od prijave.
- postizanje višeg nivoa umreženosti i saradnje kao i poboljšanja efikasnosti svih institucija koje učestvuju u multisektorskoj saradnji; preduzeti mere koje bi dovele do brže reakcije pravosuđa u procesuiranju počinioca nasilja.

7. Beleška: Dodatna zapažanja M&E tima

Timovi za monitoring i evaluaciju su naišli na dobru saradnju sa ispitanicima koji su učestvovali u intervjuima. Zakazani termini su poštovani u većini slučajeva, a intervjui su prošli u najboljem redu. Došlo se do relevantnih informacija ali i problema na kojima bi trebalo raditi. Uočava se otvorenost ispitanika i želja da se angažuju u prevazilaženju problema koji se tiču međusektorske saradnje i njenog poboljšanja. Ono na šta treba ukazati jeste otežano dobijanje podataka koji se odnose na broj prijava zlostavljanje i zanemarene dece, učešća predstavnika institucija u konferencijama slučaja, realizovanih neodložnih intervencija i inicijativa za pokretanje sudskih postupaka. Ako se zanemare pomenute prepreke može se konstatovati da su intervjui pružili zadovoljavajući nivo potrebnih informacija i doprineli otvaranju novih pitanja koja se tiču međusektorske saradnje na kojima bi trebalo raditi u budućnosti.

■ Organizacija rada i aktivnosti M&E tima

- Centra za socijalni rad – intervju održan sa porodičnim terapeutom u savetovalištu za brak i porodicu;
- Policijske Uprave u Nišu – intervju održan sa samostalnim policijskim inspektorom;
- Doma zdravlja – intervju održan sa koordinatorom stručnog tim za zaštitu dece od zlostavljanja i zanemarivanja u primarnoj zdravstvenoj zaštiti;
- Školske uprave – intervju održan sa savetnicom u školskoj upravi;
- NVO “Osvit” – intervju održan sa koordinatoricom S.O.S telefona.

33

intervju nije realizovan jer je bila potrebna dozvola novog direktora kako bi se podaci izneli iz institucije (podaci koji se tiču broja prijava zlostavljane i zanemarene dece, učešća predstavnika institucija u konferencijama slučaja, realizovanih neodložnih intervencija i inicijativa za pokretanje sudskih postupaka). Tim je zatražio dozvolu nadležnih organa Doma zdravlja i nakon nedelju dana realizovao intervju i dobio sve potrebne podatke. Potom se pristupilo realizaciji intervjua sa koordinatorkom SOS telefona, odnosno sa predstavnicom NVO “Osvit” iz Niša. Razgovor je protekao u najboljem redu i prikupljeno je dosta relevantnih informacija. Poslednji intervju realizovan je sa samostalnim policijskim inspektorom iz grupe za maloletničku delinkvenciju. Kako bi došao do potrebnih statističkih podataka tim se obratio pismenim zahtevom službi za analitiku i informatiku koja se nalazi u Policijskoj upravi u Nišu, nakon čega je dobio tražene podatke.

■ Resursi za uspostavljanje saradnje:

U svim institucijama u Nišu čiji su predstavnici učestvovali u istraživanju određeni broj zaposlenih prošao obuke za primenu Opšteg i posebnih protokola. Broj zaposlenih koji je prošao obuke se razlikuje od institucije do institucije u zavisnosti od veličine same institucije, odnosno broja zaposlenih. Svi ispitanici naglašavaju da uglavnom postoji zadovoljavajući stepen razumevanja, prepoznavanja i reagovanja na nasilje prema deci. Delegiranje predstavnika koji učestvuju u međusektorskoj saradnji vrši se na dva načina: u međusektorskoj saradnji učestvuju oni zaposleni koji su u datom momentu angažovani na određenom slučaju; i zaposleni koji predstavljaju instituciju na određenim skupovima nacionalnog i međunarodnog karaktera, a koje delegiraju rukovodioci institucija.

■ Broj dece žrtava nasilja u periodu januar - jun 2012. godine

Naziv institucije i broj	Centar za socijalni rad	Dom zdravlja	Školska uprava	Policijska uprava	NVO
prijava zlostavljane i zanemarene dece	Zanemarena deca – 68 Zlostavljana deca – 47	11	22	9	20
realizovanih neodložnih intervencija / gde je bilo neophodno obezbediti asistenciju predstavnika policije ili pravosuđa	14	/	16	8	120
inicijativa za pokretanje sudskih postupaka za zaštitu dece od nasilja	/	/	1	3	/
učešće predstavnika Vaše ustanove u konferencijama slučaja	18	/	1	6	/

Centar za socijalni rad u Nišu u periodu od januara do juna 2012. godine primio je 68 prijava zanemarene dece i 48 prijava zlostavljane dece; realizovao je 14 neodložnih intervencija gde je bilo neophodno obezbediti asistenciju predstavnika policije ili pravosuđa i 18 puta je uzeo učešće u konferencijama slučaja. Centar za socijalni rad u Nišu nije pokrenuo ni jednu inicijativu za pokretanje sudskih postupaka za zaštitu dece od nasilja. Školska uprava u Nišu primila je 22 prijave zlostavljane i zanemarene dece; realizovala je 16 neodložnih intervencija gde je bilo neophodno obezbediti asistenciju predstavnika policije ili pravosuđa, pokrenula jednu inicijativu za pokretanje sudskog postupka za zaštitu dece od nasilja, u jednom je uzela učešće u konferenciji slučaja. Policijska uprava je zabeležila 9 prijava zlostavljane i zanemarene dece; 8 realizovanih neodložnih intervencija gde je bilo neophodno obezbediti asistenciju predstavnika policije ili pravosuđa; 3 puta je pokretala inicijativu za pokretanje sudskog postupka usmerenih ka zaštiti dece od nasilja i 6 puta učestvovala u konferencijama slučaja. NVO „Osvit“ je primio 20 prijava zlostavljane i zanemarene dece i realizovao 120 realizovanih neodložnih intervencija gde je bilo neophodno obezbediti asistenciju predstavnika policije ili pravosuđa. Dom zdravlja je primio 11 prijava zlostavljane i zanemarene dece u navedenom periodu.

■ Upoznatost sa programima za prevenciju nasilja nad decom

Dva ispitanika nisu odgovorila na ovo pitanje jer su naglasili da rade po Protokolu za prevenciju nasilja. Dva ispitanika su navela kao poseban program „Školu bez nasilja“ i izneli pohvalne stavove o njegovoj realizaciji i učincima. Predstavnica SOS telefona je navela programe koje NVO „Osvit“ sprovodi, a koji su radioničarske prirode na temu nenasilne komunikacije, vršnjačkog nasilja i nasilja u porodici.

■ Lokalne usluge socijalne zaštite namenjene deci žrtvama nasilja ili njihovim porodicama

Predstavnica Doma zdravlja je navela sledeće usluge: svratište, prihvatište, sigurna kuća, hraniteljstvo. Predstavnik Policijske uprave je uputio na Centar za socijalni rad i naglasio da oni poseduju te podatke. Ostali ispitanici nisu dali odgovor na ova pitanje.

■ Tip i kvalitet međusektorske saradnje

Tri predstavnika institucija je naglasilo da praktikuju neformalni vid saradnje sa drugim relevantnim institucijama koje su uključene u zaštitu dece od nasilja. To su Centar za socijalni rad, Školska uprava i NVO „Osvit“ (SOS telefon).

Sastanke i kontakte sa predstavnicima drugih institucija ostvaruju kada je potrebno organizovati konferencije slučaja, odnosno kada je nužno obezbediti prisustvo drugih predstavnika institucija. Kao osnovnu teškoću u uključivanju predstavnika različitih institucija u proces saradnje vide nemogućnost identifikacije osobe za saradnju u konkretnoj instituciji (a i kada se dođe do tih osoba saradnja izostaje zbog dodatnih obaveza koje ti zaposleni moraju preuzeti na sebe). Smatraju da uspešnosti saradnje doprinose završene obuke

koje se odnose na zaštitu dece od nasilja i poštovanje Opštih i posebnih protokola o međusektorskoj saradnji, ali i naglašavaju da se često ovaj protokol ne poštuje. Kao jedan od problema ističu i nedovoljno angažovanje NVO sektora, odnosno nepostojanje organizacija koje se bave ovom problematikom na teritoriji grada Niša.

Po rečima ispitanika pokrenut je određeni broj inicijativa za unapređenje međusektorske saradnje na teritoriji grada Niša. Inicijative su se sastojale od predloga koji su bili usmereni ka formiranju tima ili komisije za međusektorsku saradnju čiji bi osnovni zadatak bio povezivanje ključnih institucija u prevenciji i zaštiti dece od nasilja. Lokalni plan akcije za decu grada Niša predviđa formiranje Multisektorskog tima za decu, ali to telo nikada nije imenovano.

Kao osnovne prepreke koje utiču na međusektorsku saradnju navode se nedovoljna senzibilisanost i edukativnost zaposlenih, ali i nedostatak kadrova koji bi bili angažovani isključivo na prevenciji nasilja nad decom i zaduženi za međusektorsku saradnju. Ispitanici su istakli da sa raspoloživim kapacitetima zaposlenih ne mogu da izađu na kraj sa obimom primarnih poslova i ističu da je osobama koje su zadužene za prevenciju nasilja nad decom to sekundarno zaduženje.

Kvalitet međusektorske saradnje – iz perspektive institucija

Naziv institucije i ocena	Centar za socijalni rad	Dom zdravlja	Školska uprava	Policijska uprava	NVO
Centar za socijalni rad	/	3	4	5	1
Dom zdravlja	/	/	/	/	/
Školska uprava	4	3	/	5	5
Policijska uprava	/	/	/	/	/
NVO	1	5	5	2	/

Predstavnica Centra za socijalni rad u Nišu ističe da najbolju saradnju ostvaruje sa PU, potom Školskom upravom, Domom zdravlja i na kraju sa NVO sektorom. Predstavnica Školske uprave je, takođe, navela PU kao instituciju s kojom ostvaruje kvalitetnu saradnju, ali i NVO sektor, potom Centar za socijalni rad i na kraju Dom zdravlja. Predstavnica NVO je navela Dom zdravlja i Školsku upravu kao institucije s kojima ostvaruje kvalitetnu saradnju, potom PU a na kraju Centar za socijalni rad.

Preporuke za unapređenje međusektorske saradnje:

Naziv institucije i ocena	Centar za socijalni rad	Dom zdravlja	Školska uprava	Policajska uprava	NVO
formiranje stalnog međusektorskog tima na nivou opštine	5	/	4	/	5
potpisivanje protokola	5	/	4	/	4
redovni sastanci predstavnik različitih sektora	5	/	5	/	5
zajedničke konferencije slučajeva	5	/	4	/	4
nešto drugo	Zajednička obuka predstavnik svih institucija- 5	/	/	/	Pokretanje zajedničkih kampanji (javnih i medijskih)- 5

Predstavnik Centra za socijalni rad u Nišu je sve navedene preporuke za unapređenje međusektorske saradnje ocenila ocenom 5 (1-najmanje potreba za navedenim aktivnostima, 5-velika potreba za navedenim aktivnostima) i navela da je nužno uvesti i zajedničke obuke predstavnika svih institucija. Predstavnik Školske uprave je formiranje stalnog međusektorskog tima na nivou opštine, zajedničke konferencije slučajeva i potpisivanje protokola o međusektorskoj saradnji ocenila ocenom 4 dok je ocenu pet dala redovnim sastancima predstavnika različitih sektora/institucija. Predstavnik NVO je istakla da je nužno raditi na formiranju stalnog međusektorskog tima na nivou opštine i redovnim sastancima predstavnika različitih sektora, ali je i navela da je nužno pokretanje zajedničkih medijskih kampanji predstavnika institucija koje bi promovisale zaštitu dece od nasilja. Kao drugo rešenje vidi potpisivanje protokola o saradnji i zajedničke konferencije slučaja.

Dve institucije koje sarađuju sa ostalima na neformalnom nivou su naglasile potrebu formiranja „Komisije za zaštitu dece od zlostavljanja i zanemarivanja“ odnosno multisektorskog tima čija bi zaduženje bila koordinacija, pružanje informacija i praktične podrške ključnim institucijama koje učestvuju u procesuiranju prijavi i prevenciji nasilja nad decom. Jedna od nadležnosti ovog tela bila bi i kontrola sprovođenja potpisanih protokola o saradnji i sankcionisanje njihovog nepoštovanja. Visok nivo važnosti se pridaje i potpisivanju protokola o saradnji. Neke institucije su potpisale određene dokumente (protokole) o saradnji ali se u praksi stanje nije puno promenilo. Izostaje obavezujući karakter poštovanja potpisanih protokola. Bez obzira na ove dokumente saradnja je i dalje otežana, jer su protokoli samo formalne prirode. Kao vrlo važnu aktivnost koju treba sprovesti u budućnosti, ispitanice vide redovne sastanke sa predstavnicima drugih institucija.

■ Preporuke za unapređenje međusektorske saradnje

Formirati multisektorski savet koji bi bio zadužen za sprovođenje međusektorske saradnje i umrežavanje ključnih institucija odnosno njihovih predstavnika. U okviru multisektorskog saveta može se formirati poseban tim za zaštitu dece od nasilja.

Potpisivanje Protokola o međusektorskoj saradnji koji bi predviđao mehanizam koji bi obezbeđivao poštovanje i sprovođenje Protokola.

Delegirati ključne osobe u institucijama koje su zadužene za saradnju koje mogu kontaktirati druge institucije.

Uspostaviti umreženi onlajn servis (web stranicu, kontakt listu) koji bi smanjio vreme potrebno za identifikaciju osoba kojima se treba obratiti kada dođe do prijave nasilja. Napraviti bazu zaposlenih po institucijama koji se bave ovom problematikom i uneti u nju njihove kontakte.

Organizovati redovne sastanke predstavnika institucija na mesečnom nivou i na njima razmenjivati informacije i praktične savete, raditi na mehanizmima boljeg umrežavanja i uvoditi nove osobe u proces saradnje.

U saradnji sa predstavnicima drugih institucija organizovati javne akcije čiji će osnovni cilj biti podizanje svesti javnosti o prevenciji i prijavljivanju nasilja nad decom.

Formirati objedinjenu bazu podataka prijave i procesuiranih slučajeva nasilja nad decom sa konačnim ishodom (presudom).

Tražiti veće angažovanje lokalne samouprave i njenu podršku u prevenciji i promociji programa koji se odnose na nasilje nad decom.

■ Dodatna zapažanja M&E tima

Tim za monitoring i evaluaciju je naišao na dobru saradnju sa ispitanicima koji su učestvovali u intervjuima. Zakazani termini su poštovani i intervjui su prošli u najboljem redu. Došlo se do relevantnih informacija ali i problema na kojima bi trebalo raditi. Uočava se otvorenost ispitanika i želja da se angažuju u prevazilaženju problema koji se tiču međusektorske saradnje i njenog poboljšanja. Ono na šta treba ukazati jeste otežano dobijanje podataka koji se odnose na broj prijave zlostavljane i zanemarene dece, učešća predstavnika institucija u konferencijama slučajeva, realizovanih neodložnih intervencija i inicijativa za pokretanje sudskih postupaka. U jednoj instituciji nemogućnost pružanja traženih podataka objašnjeno je smenom direktora i postavljanjem novog i njegovog insistiranja da sve što izlazi iz ustanove mora proći njegovu reviziju. U drugoj instituciji upućenu smo na službu analitike i statistike kojoj se moralo obraćati pismenim zahtevom. Ako se zanemare pomenute prepreke može se konstatovati da su intervjui pružili zadovoljavajući nivo potrebnih informacija i doprineli otvaranju novih pitanja koja se tiču međusektorske saradnje na kojima bi trebalo raditi u budućnosti.

8.2 Zemun

■ Organizacija rada i aktivnosti M&E tima

Ispitanici koji su učestvovali su predstavnici sledećih institucija:

- Centra za socijalni rad, odeljenje Zemun – intervju održan sa stručnim saradnikom iz odeljenja za zaštitu dece od nasilja i zanemarivanja;
- Policijske stanice Zemun – intervju održan sa stručnim saradnikom iz odeljenja za maloletničku delinkvenciju
- Doma zdravlja Zemun – intervju održan sa načelnicom pedijatrijske službe;
- Školske uprave Beograd – intervju održan sa načelnicom i stručnim saradnikom;
- NVO „ Prijatelji dece Zemun“ – intervju održan sa predsednikom organizacije.

Napomena: Proces zakazivanja sastanaka i dobijanja informacija je bio otežan i dosta dugo trajao. Jedino gde nismo imali poteškoća u zakazivanju sastanka, dobijanju potrebnih informacija i popunjavanju upitnika jeste u Školskoj upravi i OCD - u. Razlog zbog koga je proces bio otežan i dug u ostalim institucijama je u hijerarhiji u svakoj instituciji i centralizaciji, dobijanju saglasnosti da možemo da ostvarimo kontakt i saradnju koja se dobija putem dopisa sedištu institucije. Takođe, slaba ažuriranost i reagovanje institucija na sam dopis koji je upućen od strane predstavnika OCD. Specifičnost rada institucija u Beogradu je takva da su institucije po gradskim opštinama vezane za centralnu gradsku upravu, pa je proces zakazivanja išao paralelno dopisima preko gradske uprave i opštinskim službama.

■ Resursi za uspostavljanje saradnje:

Na nivou gradske opštine Zemun svi koji se bave zaštitom dece od zlostavljanja i zanemarivanja su prošli obuku za primenu Opšteg i Posebnog protokola. Takođe, postoji zadovoljavajući stepen razumevanja, prepoznavanja i reagovanja na nasilje prema deci. Predstavnici koji učestvuju u međusektorskoj saradnji su najpre oni koji poseduju specijalizovana znanja ali i određeno lice ispred institucije/organizacije koje predstavlja ustanovu na zvaničnim skupovima. Najčešći vid ostvarivanja međusektorske saradnje jeste putem „ad hoc“ kontakata između institucija/organizacija

■ Broj dece žrtava nasilja u periodu januar - jun 2012. godine

Naziv institucije i broj	Centar za socijalni rad	Dom zdravlja	Školska uprava	Policajska uprava	NVO
prijava zlostavljene i zanemarene dece	/	5	15	2	/
realizovanih neodložnih intervencija / gde je bilo neophodno obezbediti asistenciju predstavnika policije ili pravosuđa	/	1	/	1	/
inicijativa za pokretanje sudskih postupaka za zaštitu dece od nasilja	/	1	/	/	/
učešće predstavnika Vaše ustanove u konferencijama slučaja	/	/	/	/	/

Dom zdravlja u Zemunu primio je 5 prijava zlostavljane i zanemarivane dece; realizovao je jednu neodložnu intervenciju gde je bilo neophodno obezbediti asistenciju predstavnika policije ili pravosuđa i pokrenuo jednu inicijativu za pokretanje sudskih postupaka za zaštitu dece od nasilja. Školska uprava je zabeležila 15 prijava zlostavljene i zanemarene dece. Policijska uprava je primila dve prijave i realizovala jednu neodložnu intervenciju gde je bilo neophodno obezbediti asistenciju predstavnika policije ili pravosuđa. NVO „Priatelji dece Zemun“ nije primila ni jednu prijavu zlostavljane i zanemarivane dece, nije imala intervencija, nije učestvovala ni u jednoj konferenciji slučaja i nije pokretala inicijative za pokretanju sudskih postupaka. Predstavnik Centra za socijalni rad u Zemunu nije dostavio tražene podatke.

Napomena: Školska uprava u Beogradu je dostavila podatke za školsku 2011/12 jer su njihovi izveštaji na nivou školske godine. Broj prijavljenih slučajeva se odnosi na nivou grada Beograda. Takođe oni od škola dobijaju izveštaj samo za nasilje na trećem nivou, to jest škole su u obavezi da prijave školskoj upravi samo nasilje na trećem nivou tako da taj broj sigurno veći nego što je u tabeli.

■ Upoznatost sa programima za prevenciju nasilja nad decom

Navedeni su sledeće programi sa kojima su upoznati predstavnici sistema na teritoriji gradske opštine Zemun: „Škola bez nasilja“; „Škola za medijaciju“; „Učionica dobre volje“; „Programi i projekti Prijatelja dece (OCD) na ostvarivanju dečijih prava“.

■ Lokalne usluge socijalne zaštite namenjene deci žrtvama nasilja ili njihovim porodicama

Ispitanici nisu dali odgovor na ovo pitanje.

■ Tip i kvalitet međusektorske saradnje:

Najčešće se međusektorska saradnja odvija preko organizovanja konferencije slučaja po Opštem protokolu ali i kada neko od aktera proceni da je to neophodno za dalji rad. Ono što otežava saradnju, a samim tim i uključivanje predstavnika različitih institucija/organizacija je nedovoljan kapacitet CSR, nepoštovanje zakona i protokola, loša informisanost, neprepoznavanje problema i neprepoznavanje značaja i mogućnosti korišćenja resursa civilnog društva. Ono što doprinosi uspešnoj saradnji jeste dobra dugogodišnja komunikacija i zajednički rad, edukacija, zajednički sastanci i uspostavljeni kontakti. Sve institucije/organizacije osim Policije su navele da su postojale inicijative da se unapredi saradnja, a kao inicijatora su najčešće navodili obrazovane institucije i NVO. Kao inicijator međusektorske saradnje navode se najčešće obrazovane i zdravstvene institucije, a kao koordinatora međusektorske saradnje na lokalnom nivou navode se najčešće organi lokalne samouprave i CSR. Predstavnici svih institucija su kao prepreke za uspešnu saradnju naveli uslove rada, nereagovanje lokalne samouprave i preveliku administraciju. Inicijative za unapređenje međusektorske saradnje su se sastojale od predloga konferencija slučaja, izrade protokola o saradnji, sastanaka, tribina, seminara i projekata koji se bave temom dece.

Kvalitet međusektorske saradnje – iz perspektive institucija

Naziv institucije i ocena	Centar za socijalni rad	Dom zdravlja	Školska uprava	Policijska uprava	NVO
Centar za socijalni rad	/	5	4	4	1
Dom zdravlja	2	/	4	3	1
Školska uprava	2	5	/	3	3
Policijska uprava	5	5	5	/	1
NVO	2	1	4	1	/
Pravosudni organ	2	1	4	2	1

Predstavnik Centra za socijalni rad u Zemunu je istakla kvalitet saradnje koji ostvaruju najpre sa Domom zdravlja, potom Školskom upravom i Policijom a najniži kvalitet saradnje ostvaruje sa NVO sektorom. Predstavnica Doma zdravlja najvišu ocenu kvaliteta saradnje nije dala ni jednoj instituciji, ali je ocenu 4 dala Školskoj upravi, ocenu 3 PU, 2 Centru za socijalni rad i najnižu ocenu NVO. Predstavnik Školske uprave kao instituciju s kojom ostvaruje visok kvalitet saradnje navodi Dom zdravlja, potom PU, NVO i na kraju Centar za socijalni rad.

Predstavnik PU je visok kvalitet saradnje prepoznao u saradnji sa Centrom za socijalni rad, Domom zdravlja i Školskom upravom a najniži kvalitet saradnje vidi sa NVO. Predstavnik NVO je kvalitetnu saradnju videla sa Školskom upravom a relativno nizak kvalitet saradnje ostvaruje sa Centrom za socijalni rad, a najniži sa Domom zdravlja i PU.

Preporuke za unapređenje međusektorske saradnje:

Naziv institucije i ocena	Centar za socijalni rad	Dom zdravlja	Školska uprava	Policijska uprava	NVO
formiranje stalnog međusektorskog tima na nivou opštine	5	5	5	5	5
potpisivanje protokola	3	5	5	2	5
redovni sastanci predstavnik različitih sektora	5	4	4	4	5
zajedničke konferencije slučajeva	4	5	5	2	5

Predstavnik Centra za socijalni rad u Zemunu je naglasio da je potrebno formiranje stalnog međusektorskog tima na nivou opštine i redovni sastanci predstavnika različitih sektora, a potom zajedničke konferencije slučajeva i potpisivanje protokola o saradnji. Predstavnica Doma zdravlja je istakla zajedničke konferencije slučajeva, potpisivanje protokola i formiranje stalnog međusektorskog tima na nivou opštine kao i i redovne sastanke (ocena 4). Predstavnik školske uprave je ocenom pet vrednovala sledeće aktivnosti: formiranje stalnog međusektorskog tima na nivou opštine, zajedničke konferencije slučajeva i potpisivanje protokola, dok je ocenu 4 dala redovnim sastancima predstavnika različitih sektora. Predstavnik policijske uprave u Zemunu je kao najvažniju aktivnost ocenio formiranje stalnog međusektorskog tima na nivou opštine i redovne sastanke predstavnika različitih sektora dok je niskim ocenama (2) ocenio potpisivanje protokola i zajedničke konferencije slučajeva. Predstavnik NVO je sve navedene aktivnosti ocenila najvišom ocenom (5).

Ispitanici su naveli još nekoliko preporuka za unapređenje saradnje a tiču se poboljšanja uslova rada u svim institucijama, pružanja i organizovanja novih programa o prevenciji i zaštiti dece od nasilja i zanemarivanja, uključiti medije i angažovati organe lokalne samouprave ali i permanentan rad sa decom i mladima, roditeljima, nastavnicima i svim akterima društva na upoznavanju sa problemom, uzrocima, načinima rešavanja i sredstvima za sprovođenje.

■ Preporuke za unapređenje međusektorske saradnje

U opštini Zemun postoje prilično ujednačeni stavovi da je za uspešnu međusektorsku saradnju potrebno oformiti koordinaciono telo na lokalnom nivou i angažovati lokalnu samoupravu i medije na prevenciji i zaštiti dece od zlostavljanja i zanemarivanja, na šta ukazuju i institucije/organizacije. Imajući u vidu da je Udruženje građana „Roditelj“ tokom 2010. godine pokrenulo upravo ovakvu inicijativu gde smo održavali okrugle stolove i tribine i pokrenuli sve sektore u tom pravcu. Inicijativa nije zaživela jer je uslov bio da Gradska opština Zemun preuzme ulogu koordinacionog tela, što su odbili, iako je Protokol o saradnji definisan nakon višemesečnog zajedničkog rada. Sada, čak i oni pojedinci koji nisu bili uključeni te godine u kampanju, imali su jasan stav da bi formalno umrežavanje relevantnih sektora doprinelo ne samo efikasnijoj zaštiti dece, već bi se na taj način nužno prevazišle podele vezane za različitosti u ciljevima, metodama i tehnikama karakterističnim za svaki od sistema koje često vode u praksi rivaliziranju stručnjaka, neracionalnoj potrošnji vremena, energije, sredstava i stvaranju opšte poznatog disbalansa i utiska o nemogućnosti saradnje. Organizovana međusektorska saradnja podigla bi kvalitet i efikasnost rada svakog pojedinačnog sektora, smanjujući vreme potrebno za dobijanje informacija, stvarajući pregledniju i potpuniju sliku situacije na celoj Opštini Zemun koju bi svako od stručnjaka uključenih u rad određenog sektora na taj način mogao da ima.

8.3 Kruševac

Ispitivanje je obavljeno u periodu od 11. do 18.9.2012. godine sa predstavnicima institucija iz oblasti: socijalne zaštite, zdravstva, obrazovanja, policije i organizacija civilnog društva. Upitnike su popunili sledeći predstavnici institucija:

- Centar za socijalni rad – intervju je održan sa dipl. soc. radnikom, rukovodiocem Ekipe za decu i omladinu;
- Policijska uprava Kruševac – intervju je održan sa inspektorom za krvne i seksualne delikte,
- Dom zdravlja - Dečji dispanzer – intervju je održan sa načelnikom dispanzera i glavnom medicinskom sestrom;
- Školska uprava za rasinski okrug – intervju je održan sa prosvetnim inspektorom i savetnikom;
- udruženje građana “Korak napred”, Kruševac – intervju je održan sa predsednikom udruženja.

Napomena: Prilikom dostavljanja upitnika, neposredno su kontaktirani rukovodioci svih institucija, koji su, nakon upoznavanja sa ciljem istraživanja, dali saglasnost za učešće i ovlastili lice za popunjavanje upitnika. Istraživanje je prihvaćeno od svih aktera sa velikim interesovanjem i ocenom da je veoma korisno.

■ Resursi za uspostavljanje saradnje:

U Centru za socijalni rad je 10 zaposlenih prošlo obuku za primenu Opšteg protokola. U Domu zdravlja su svi zaposleni upoznati sa Opštim i Posebnim protokolom, ali nije poznat stepen obučenosti zaposlenih u vezi sa njihovom primenom. U Školskoj upravi je dvoje zaposlenih prošlo obuku za primenu protokola. Predstavnici NVO su upoznati sa Opštim protokolom i i posebnim protokolima. U PU nije bilo odgovora koliko je zaposlenih prošlo obuku.

Istaknuto je da kod svih zaposlenih postoji značajan stepen razumevanja, prepoznavanja i reagovanja na nasilje nad decom.

■ Broj dece žrtava nasilja u periodu januar - jun 2012. godine

Naziv institucije i broj	Centar za socijalni rad	Dom zdravlja	Školska uprava	Policijska uprava	NVO
prijava zlostavljane i zanemarene dece	27	1	8	5	0
realizovanih neodložnih intervencija / gde je bilo neophodno obezbediti asistenciju predstavnika policije ili pravosuđa	2	0	0	0	0
inicijativa za pokretanje sudskih postupaka za zaštitu dece od nasilja	3	1	2	0	0
učešće predstavnika Vaše ustanove u konferencijama slučaja	3	0	0	5	0

Centar za socijalni rad u Kruševcu zabeležio je 27 prijava zlostavljane i zanemarivane dece, 2 neodložne intervencije gde je bilo neophodno obezbediti asistenciju predstavnika policije ili pravosuđa, 3 puta je uzeo učešće u konferencijama slučaja i 3 puta je pokretao inicijativu za pokretanje sudskih postupaka za zaštitu dece od nasilja. Dom zdravlja je primio jednu prijavu zlostavljane i zanemarivane dece i pokrenuo je jednu inicijativu za pokretanje sudskih postupaka za zaštitu dece od nasilja. Školska uprava u Kruševcu je primila 8 prijava zlostavljane i zanemarene dece i dva puta je pokrenula inicijativa za pokretanje sudskih postupaka za zaštitu dece od nasilja. Kada je reč o policijskoj upravi, ona je primila 5 prijava zlostavljane i zanemarivane dece i 5 puta je uzela učešće u konferencijama slučaja. NVO „Korak napred“ nije primio nijednu prijavu i nije učestvovao ni u jednoj od navedenih aktivnosti.

■ Upoznatost sa programima za prevenciju nasilja nad decom

Niko od anketiranih se nije izjasnio da ima saznanja o postojanju bilo kakvih programa u lokalnoj sredini.

■ Lokalne usluge socijalne zaštite namenjene deci žrtvama nasilja ili njihovim porodicama

Uprkos postojanju izvesnih kapaciteta u lokalnoj zajednici koji su organizovani kao lokalne usluge, najveći broj anketiranih ih nije prepoznao. Predstavnik Centra za socijalni rad je prepoznao UG „Korak napred“ i Prihvatnu stanicu koje pružaju interventni smeštaj dece, a „Korak napred“ je, pored navedenih kapaciteta, prepoznao i udruženje žena „Peščanik“, koje se delimično bavi ovom problematikom kroz uslugu „SOS telefon za žene žrtve nasilja.

Ostali učesnici ankete nisu prepoznale nikakve lokalne usluge i kapacitete.

■ Tip i kvalitet međusektorske saradnje:

Primena protokola je, uglavnom, svedena na zadovoljenje formalnih zahteva, definisanim posebnim protokolima, zbog čega nije organizovan sistem na način kako propisuje Opšti protokol. Zbog toga, saradnja među institucijama ima karakter neformalne saradnje, koja se najčešće zasniva na ad hoc kontaktima (CSR i PU), ličnim kontaktima i poznanstvima („Korak napred“), u cilju zadovoljenja formalne procedure (Dečji dispanzer i škole). Sastanci sa predstavnicima drugih institucija se organizuju kada je potrebno realizovati konferencije slučaja; samo u najsloženijim slučajevima gde je potrebno zajedničko delovanje odnosno samo kada neko od aktera proceni da je to neophodno za dalji rad.

Saradnji doprinose dobra komunikacija sa partnerskim organizacijama (CSR) i međusobno razumevanje (PU), kao i dobri lični kontakti sa predstavnicima institucija („Korak napred“) a izostanak saradnje se obrazlaže nerazumevanjem problematike (CSR), opterećenost ličnim sujetama (PU) i nizak nivo profesionalizma kao i neizgrađen jedinstven sistem delovanja („Korak napred“).

Institucije iz oblasti zdravstva i obrazovanja se nisu izjašnjavale po ovim pitanjima.

Inicijativa za unapređenje međusektorske saradnje je bilo, a pokretači su najčešće CSR i Policija. Po oceni ispitanika inicijative su bile relativno uspešne. Iz dostavljenih podataka nismo mogli da zaključimo iz čega su se inicijative sastojale.

Po oceni ispitanika institucije koje bi trebale da budu pokretači inicijativa su obrazovne institucije, Centri za socijalni rad i NVO, a koordinator aktivnosti na lokalnom nivou trebalo bi da bude Centar za socijalni rad.

Predstavnik Centra za socijalni rad i predstavnik PU ističu da nemaju prepreke za uspostavljanje saradnje izuzev obimnosti posla. Predstavnik UG „Korak napred“ prepreku vidi u nedovoljnom profesionalizmu i veoma formalizovanom pristupu problematici, a predstavnici zdravstva i obrazovanja nisu mogli da se izjasne o preprekama za uspešniju saradnju, jer kvalitetna saradnja nije ni uspostavljena.

Kvalitet međusektorske saradnje – iz perspektive institucija

Naziv institucije i ocena	Centar za socijalni rad	Dom zdravlja	Školska uprava	Policajska uprava	NVO
Centar za socijalni rad	/	2	/	4	2
Dom zdravlja	3	/	/	4	1
Školska uprava	3	1	/	3	2
Policajska uprava	5	4	/	/	3
NVO	3	/	/	2	/

Predstavnik Centra za socijalni rad u Kruševcu je naveo da uspešno sarađuju sa Policijskom upravom, ali je saradnju sa ostalim institucijama ocenila niskim ocenama (Dom zdravlja, NVO) dok saradnju sa Školskom upravom nije ocenio. Predstavnici Doma zdravlja su naveli da najkvalitetniju saradnju ostvaruju sa PU, a relativno nizak kvalitet saradnja ostvaruju sa Centrom za socijalni rad i NVO a saradnju sa Školskom upravom nisu ocenili. Predstavnici Školske uprave navode da zadovoljavajuću saradnju ostvaruju sa Centrom za socijalni rad i PU, a potom sa NVO, a najniži stepen saradnje ostvaruju sa Domom zdravlja. Predstavnik policijske uprave naveo je Centar za socijalni rad kao instituciju sa kojom ostvaruju visok kvalitet saradnje, potom Dom zdravlja i NVO, a saradnju sa Školskom upravom nije ocenio. Predstavnik NVO „Korak napred“ je međuinstitucionalnu saradnju ocenio niskim ocenama, odnosno saradnju sa Centrom za socijalni rad ocenom 3, saradnju sa PU ocenom 2, a ostale institucije nije ocenio.

Preporuke za unapređenje međusektorske saradnje:

Naziv institucije i ocena	Centar za socijalni rad	Dom zdravlja	Školska uprava	Policajska uprava	NVO
formiranje stalnog međusektorskog tima na nivou opštine	2	0	0	4	5
potpisivanje protokola	3	0	0	3	5
redovni sastanci predstavnika različitih sektora	4	0	0	4	5
zajedničke konferencije slučajeva	5	0	0	3	5

Predstavnik Centra za socijalni rad u Kruševcu naglasio je potrebu za zajedničkim konferencijama slučaja i redovnim sastancima predstavnika različitih sektora. Niske ocene dao je potpisivanju protokola o saradnji i formiranu međusektorskog tima. Predstavnik policijske uprave ocenom 4 ocenio je formiranje stalnog međusektorskog tima na nivou opštine i redovne sastanke predstavnika različitih sektora, a ocenom 3 potpisivanje protokola i zajedničke konferencije slučaja. Predstavnik NVO smatra da su prioritetne sve navedene aktivnosti. Predstavnici Doma zdravlja i Školske uprave nisu dali odgovore na ova pitanja.

Ostale preporuke ispitanika tiču se unapređenja preventivne zaštite dece (PU) i bolja obučenost i senzibilizacija profesionalaca i njihova veća odgovornost, uz aktivnije učešće organizacija civilnog društva, kao mogućih i pouzdanih partnera o organizovanom sistemu zaštite dece. Jedna od preporuka jeste i preciziranje konkretnih procedura definisanih kroz zajednički protokol i njihovo dosledno sprovođenje. Bolja edukacija profesionalaca iz partnerskih institucija i organizacija u lokalnoj zajednici, češći međusektorski kontakti i razmena iskustava, razgovori i okrugli stolovi, umrežavanje svih timova preko lokalnih koordinatora u centralni tim. Osposobiti što veći broj osoblja za rad na prevenciji nasilja nad decom

■ Preporuke za unapređenje međusektorske saradnje:

Izraditi Akcioni plan sa prioritetom na preventivnim aktivnostima u cilju sprečavanja nasilja nad decom. Aktivnosti u akcionom planu je potrebno prilagoditi realnoj situaciji i potrebama.

Definisati i usvojiti jasan međusektorski lokalni protokol sa jasnim ulogama, zadacima i dužnostima.

8.4 Vranje

■ Organizacija i aktivnosti M&E tima

Predstavnici institucija koji su učestvovali u istraživanju bili su predstavnici:

- Centra za socijalni rad – intervju održan sa psihološkinjom zaposlenom u Centru za socijalni rad;
- Policijske uprave – intervju održan sa zamenikom komandira Policijske uprave;
- Doma zdravlja – intervju održan sa psihološkinjom zaposlenom u Domu zdravlja;
- Školske uprave – intervju održan sa prosvetnim inspektorom zaposlenim u Školskoj upravi u Vranju.
- S.O.S telefona – intervju održan sa predstavnicom S.O.S telefona;

Napomena: Pri prvom susretu s ispitanicima predstavljen je projekat „Unapređenje postojećih mehanizama za zaštitu dece u lokalnim samoupravama“, kao i ciljevi projekta i planirane aktivnosti. Na sastancima koji su usledili urađeni su intervjui sa gore navedenim predstavnicima institucija koji su trajali jedan do dva sata. Intervju su tekli po predviđenom planu.

■ Resursi za uspostavljanje saradnje:

Ukupan broj obučenih saradnika za primenu Opšteg i Posebnih protokola na nivou grada Vranja jeste 12 osoba (u Domu Zdravlja u Vranju je 7, u PU Vranje nema obučenih, u CSR Vranje nema obučenih, u NVO Vranje Odbor za ljudska prava - SOS telefon 2 i u Školskoj upravi u Vranju 2). Svi ispitanici su istakli visok stepen prepoznavanja i reagovanja na nasilje nad decom. U saradnji sa drugim institucijama učestvuju zaposleni koji su neposredno bili angažovani na određenom slučaju i oni koji poseduju specijalizovana znanja odnosno koji su prošli odgovarajuću obuku za primenu protokola.

■ Broj dece žrtava nasilja u periodu januar - jun 2012. godine

Naziv institucije i broj	Centar za socijalni rad	Dom zdravlja	Školska uprava	Policijska uprava	NVO
prijava zlostavljene i zanemarene dece	14	2	3	0	44
realizovanih neodložnih intervencija / gde je bilo neophodno obezbediti asistenciju predstavnika policije ili pravosuđa	0	0	0	0	5
inicijativa za pokretanje sudskih postupaka za zaštitu dece od nasilja	11	0	1	0	5
učešće predstavnika Vaše ustanove u konferencijama slučaja	5	2	2	3	5

Centar za socijalni rad u Vranju zabeležio je 14 prijava zlostavljene i zanemarene dece; pokrenuo je 11 inicijativa za pokretanje sudskih postupaka za zaštitu dece od nasilja i učestvovao je u 5 konferencija slučaja. Dom zdravlja je primio 2 prijave zlostavljane i zanemarivane dece i 2 puta je učestvovao u konferencijama slučaja. Školska uprava u Vranju je primila 3 prijave zlostavljane i zanemarivane dece; 2 puta je učestvovala u konferencijama slučaja i pokrenula je jednu inicijativu za pokretanje sudskih postupaka za zaštitu dece od nasilja. Policijska uprava je tri puta učestvovala u konferencijama slučaja. NVO „S.O.S telefon“ je primila 44 prijava zlostavljene i zanemarene dece; realizovala je 5 neodložnih intervencija gde je bilo neophodno obezbediti asistenciju predstavnika policije ili pravosuđa; 5 puta je učestvovala u konferencijama slučaja i pokrenula je 5 inicijativa za pokretanje sudskih postupaka za zaštitu dece od nasilja.

■ Upoznatost sa programima za prevenciju nasilja nad decom

Učesnici istraživanja nisu upoznati sa programima za prevenciju nasilja nad decom.

■ Lokalne usluge socijalne zaštite namenjene deci žrtvama nasilja ili njihovim porodicama

Lokalne usluge socijalne zaštite namenjene deci žrtvama nasilja ili njihovim porodicama koje su ispitanici iz Vranja prepoznali su: Prihvatna stanica i prihvatilište, zbrinjavanje u hraniteljskim porodicama, SOS telefon, besplatno pravno savetovaništvo, besplatno psihološko savetovaništvo, SOS informativni i podržavajući razgovori, podrška ženama prilikom smeštaja u Prihvatilište za žrtve porodičnog nasilja.

■ Tip i kvalitet međusektorske saradnje:

Ispitanici u Vranju istakli su da se sastanci sa predstavnicima drugih institucija organizuju kada je potrebno organizovati konferencije slučaja ili kada neko od aktera proceni da je to neophodno za dalji rad. Teškoće u održavanju sastanaka tiču se u nepoštovanja zakazanih termina (nepojavljivanju) i loše koordinacije u dinamici zakazivanja sastanaka. Uspešnosti saradnje doprinosi profesionalizam pojedinih osoba i humanost pojedinaca.

Predstavnici CSR, PU i Školske uprave navode da je bilo inicijativa za unapređenje međusektorske saradnje a kao najčešćeg inicijatora ovih inicijativa navode CSR ali i da su pomenute inicijative bile uglavnom neuspešne. Predstavnik CSR navodi da je razlog ovakvog stanja neupućenost rukovodećih osoba u ustanovama u značaj međusektorske saradnje, obim posla (PU) ali i nerazumevanje i izgovori ljudi da ova problematika nije u njihovoj nadležnosti (ŠU). Predstavnici NVO i zdravstvenih ustanova se nisu izjasnili po ovom pitanju.

Kvalitet međusektorske saradnje – iz perspektive institucija

Naziv institucije i ocena	Centar za socijalni rad	Dom zdravlja	Školska uprava	Polijska uprava	NVO
Centar za socijalni rad	/	3	2	4	5
Dom zdravlja	/	/	/	/	/
Školska uprava	5	5	/	4	5
Polijska uprava	4	4	4	/	4
NVO	/	/	/	/	/

Predstavnik Centra za socijalni rad u Vranju je navela da najuspešniju saradnju imaju sa NVO, potom sa PU, Domom zdravlja i na kraju sa Školskom upravom. Predstavnik Školske uprave je najveći kvalitet saradnje prepoznala sa Centrom za socijalni rad, Domom zdravlja i NVO, a ocenu 4 dala je PU. Predstavnik Policijske uprave naveo je da ostvaruje jednako kvalitetnu saradnju sa svima.

Preporuke za unapređenje međusektorske saradnje:

Naziv institucije i ocena	Centar za socijalni rad	Dom zdravlja	Školska uprava	Policajska uprava	NVO
formiranje stalnog međusektorskog tima na nivou opštine	2	/	5	3	/
potpisivanje protokola	5	/	4	4	/
redovni sastanci predstavnik različitih sektora	4	/	3	5	/
zajedničke konferencije slučajeva	3	/	2	2	/

Predstavnic Centra za socijalni rad u Vranju najnižu ocenu je dala formiranju stalnog međusektorskog tima na nivou opštine, potom zajedničkim konferencijama slučaja (3) a visokim ocenama je ocenila redovne sastanke predstavnika različitih sektora i potpisivanje protokola. Predstavnik Školske uprave najvišu ocenu je dodelio formiranju stalnog međusektorskog tima na nivou opštine, potpisivanju protokola o saradnji, a niske ocene je dodelio aktivnostima koje se odnose na formiranje stalnog međusektorskog tima na nivou opštine i zajedničkim konferencijama slučaja. Predstavnik Policijske uprave je istakao značaj redovnih sastanaka i potpisivanja protokola, a manji značaj je pridao formiranju stalnog međusektorskog tima i zajedničkim konferencijama slučaja. Predstavnic Doma zdravlja i NVO nisu dale odgovore na ova pitanja. Pored ovih preporuka predstavnic CSR je ukazala na potrebu edukacije roditelja, predstavnik PU vidi potrebu u još većoj edukaciji zaposlenih, dok predstavnic Školske uprave naglašava da je potrebno angažovanje agilnih, stručnih i komunikativnih ljudi.

■ Preporuke za unapređenje međusektorske saradnje

Organizovati obuke za primenu Opšteg i Posebnih protokola na kojima treba da uzmu učešće predstavnici svih institucija grada.

Formirati koordinacioni tim za međusektorsku saradnju sa mogućnošću razvoja mreže po opštinama i gradovima po ugledu na Mrežu za inkluzivno obrazovanje.

Organizovati medijske promocije dečjih prava i informisati decu svih uzrasta da se nasilje ne trpi već sankcioniše.

■ Dodatna zapažanja M & E tima

Na inicijativu OCD potpisan je Sporazum o saradnji/Zaštita od nasilja u porodici 2008. godine koji je više Memorandum o saradnji. Njegova primena je zavisila od stepena angažovanosti pojedinaca i nije bio obavezujućeg karaktera jer nije sistemski podržan.

Prema dobijenim podacima, na osnovu intervjua sa ispitanicima institucija, uočavamo da ne postoji bilo kakav dokument ovakvog tipa u lokalnoj zajednici o međusektorskoj saradnji po pitanju zaštite dece od nasilja i zlostavljanja. Ono što je ključno zapažanje jeste da postoji senzitivisanost pojedinaca za postojanje koordinacionog tela za praćenje i reagovanje u slučajevima nasilja nad decom na lokalnom nivou.

PU trenutno realizuje projekat „Akcioni plan Zaštita i pomoć žrtvama nasilja u porodici“. Cilj projekta je smanjenje broja krivičnih dela kao i podizanje svesti građana da se na nasilje ne čuti i ne trpi.

U okviru projekta je u septembru 2012. prošlo stručnu edukaciju 60 policijskih službenika (prijemni službenici, interventne patrole, bezbednosni službenici) koji rade na ovoj problematici. Prema statističkim podacima i analizama 2011. je u PU Vranje evidentirano 640 događaja koji su ukazivali na nasilje u porodici, pokrenuto je 60 krivičnih prijava član 194/1. U 14 slučajeva nasilnik je lišen slobode. Prisutni su bili svi oblici nasilja.

Kao projektnu aktivnost PU je organizovala ulični performans u Vranju, Nasilje je stvarnost 9. oktobra 2012. Akciji su se pridružile sve relevantne institucije: CSR, DZ, Lokalna samouprava, OCD, Centar za razvoj lokalnih usluga socijalne zaštite, škole, mediji.

Kao buduća projektna aktivnost, koju će NEXUS podržati je Dan otvorenih vrata kada će PU Vranje organizovati prijem svih zainteresovanih strana posebno dece žrtava porodičnog nasilja.

Ispitanica CSR smatra da je projekat „Unapređenje postojećih mehanizama za zaštitu dece u lokalnim samoupravama“ odlična mogućnost i inicijativa za pokretanje neophodnog koordinacionog tela za praćenje i reagovanje u slučajevima nasilja nad decom na lokalnom nivou.

Svi ispitanici vide potrebu za osnivanjem nekog tela i formalnog dokumenta o saradnji koje će se baviti zaštitom dece od nasilja. Ljudi koji bi učestvovali u radu moraju biti senzitivisani i visoko kvalifikovani za tu problematiku (obučeni su i primenjuju Opšti i Posebni protokol o saradnji).

8.5 Ada

■ Organizacija radi i aktivnosti M&E tima

Anketiranje je izvršeno između 01. i 05. oktobra sa predstavnicima:

- Centra za socijalni rad „Ada“ – intervju održan sa pravnikom zaposlenim u centru;
- Osnovne škole „Novak Radonić“ Mol – intervju održan sa direktorom škole;
- Policijske stanice „Ada“ – intervju održan sa načelnikom policijske stanice;
- Doma zdravlja „Ada“ – intervju održan sa predstavnicom Doma zdravlja;
- NVO „Udruženje velikih porodica“ – intervju održan sa predsednikom udruženja.

■ Resursi za uspostavljanje saradnje

Obuke za primenu Opšteg i Posebnih protokola u Adi je prošlo 5 osoba u CSR; OŠ „Novak Radonić“ Mol – polovina zaposlenih; PS Ada - 7 osoba. U Domu zdravlja i NVO „Udruženje velikih porodica“ nema zaposlenih koji su prošli odgovarajuće obuke. Stepen razumevanja i reagovanje na nasilje nad decom je na visokom nivou po rečima ispitanika. Zaposlene koji učestvuju u međusektorskoj saradnji određuje rukovodilac ili se biraju u zavisnosti od slučaja. U slučaju NVO postoji lice koje u ime organizacije učestvuje u saradnji sa drugim ustanovama.

■ Broj dece žrtava nasilja u periodu januar - jun 2012. godine

Naziv institucije i broj	Centar za socijalni rad	Dom zdravlja	Školska uprava	Policijska uprava	NVO
prijava zlostavljene i zanemarene dece	8	/	1	3	/
realizovanih neodložnih intervencija / gde je bilo neophodno obezbediti asistenciju predstavnika policije ili pravosuđa	5	/	2	3	/
inicijativa za pokretanje sudskih postupaka za zaštitu dece od nasilja	2	/	/	3	/
učešće predstavnika Vaše ustanove u konferencijama slučaja	3	/	1	3	/

Centar za socijalni rad u Adi je primio 8 prijava zlostavljene i zanemarene dece; realizovao 5 neodložnih intervencija gde je bilo neophodno obezbediti asistenciju predstavnika policije ili pravosuđa, 3 puta je učestvovao u konferencijama slučaja i pokrenuo je 2 inicijative za pokretanje sudskog postupka za zaštitu dece od nasilja. Dom zdravlja nije primao prijave o zlostavljanju, nije pokretao inicijative za pokretanju sudskog postupka niti učestvovao u konferencijama slučaja. Školska uprava je primila jednu prijavu zlostavljene i zanemarene dece; realizovala je 2 neodložne intervencija gde je bilo neophodno obezbediti asistenciju predstavnika policije ili pravosuđa i pokrenula je jednu inicijativu za pokretanje sudskog postupka za zaštitu dece od nasilja. Policijska uprava primila je tri prijave zlostavljane i zanemarivane dece; realizovala je 3 neodložne intervencije gde je bilo neophodno obezbediti asistenciju predstavnika policije ili pravosuđa, 3 puta je učestvovala u konferencijama slučaja i pokrenula je 3 inicijative za pokretanje sudskog postupka. NVO „Udruženje velikih porodica“ nije dobijala prijave.

■ Upoznatost sa programima za prevenciju nasilja nad decom

Ispitanik iz CSR je naveo da je upoznat sa ovim programima samo preko projekata koji se delegiraju sa republičkog ili pokrajinskog nivoa, kao što je projekat „Stavi tačku“ ali nije znao ko je nosilac. Predstavnik OŠ „Novak Radonić“ Mol – naveo je da se realizuju radionice i predavanja koje škola sprovodi u saradnji sa policijskom stanicom iz Ade. Predstavnik NVO je ukazao na program „Nenasilno ponašanje“ koji sprovodi Crveni Krst u saradnji sa osnovnim školama.

■ Lokalne usluge socijalne zaštite namenjene deci žrtvama nasilja ili njihovim porodicama

Lokalne usluge socijalne zaštite koje su namenjene deci žrtvama nasilja ili njihovim porodicama koje su ispitanici prepoznali su: smeštaj dece žrtava nasilja u prihvatilištu u Zrenjaninu, psihosocijalne usluge i razgovori sa žrtvama od strane psihologa u CSR (CSR); edukativne lokalne usluge od strane NVO, psihosocijalne i zdravstvene od strane patronažne službe i pedijatrije u okviru Doma zdravlja (DZ). Predstavnicima OŠ, PS i NVO nisu upoznati sa ovim uslugama.

■ Kvalitet saradnje

Sastanci sa predstavnicima drugih institucija organizuju se u najsloženijim situacijama gde je potrebno zajedničko delovanje, kada neko od aktera proceni da je to neophodno za dalji rad i na inicijativu Saveta za bezbednost. Teškoće u uključivanju ogledaju se u nezainteresovanosti aktera, nemogućnost identifikacije nadležnih lica, u nepovezanosti institucija. Ono što doprinosi saradnji jeste zajedničko delovanje svih institucija kao i zajednički programi i otvorenost za saradnju. Saradnju otežava sporost reagovanja pojedinih ustanova, loša informisanost ustanova o porodici i razvoju dece kao i slaba angažovanost predškolskih i školskih ustanova i nedovoljno profesionalno edukovan kadar.

Inicijative koje su pokrenute sa ciljem unapređenja zaštite dece od nasilja i zanemarivanja sastojale su se od nacрта Protokola o međusektorskoj saradnji ali povodom žena žrtava nasilja, organizovanje raznih seminara i razmene iskustava sa zemljama u regionu. Kao inicijator ovi inicijativa navodi se CSR koji bi trebalo da preuzme i ulogu koordinatora međusektorske saradnje na lokalnom nivou.

Kvalitet međusektorske saradnje – iz perspektive institucija

Naziv institucije i ocena	Centar za socijalni rad	Dom zdravlja	Školska uprava	Policajska uprava	NVO
Centar za socijalni rad	/	3	2	2	3
Dom zdravlja	4	/	4	5	3
Školska uprava	3	2	/	4	4
Policajska uprava	5	5	4	/	2
NVO	4	5	4	5	/

Predstavnik Centra za socijalni rad u Adi najvišu ocenu kvaliteta saradnje nije dodelila nikome. Kao institucije sa kojima ostvaruje zadovoljavajući kvalitet saradnje navodi Dom zdravlja i NVO, a potom Školsku upravu i PU. Predstavnik Doma zdravlja navodi PU, Centar za socijalni rad i Školsku upravu kao institucije s kojima ostvaruje kvalitetnu saradnju

i na kraju NVO. Zaposlena u Školskoj upravi navodi PU i NVO kao institucije s kojima ostvaruju kvalitetnu saradnju, potom Centar za socijalni rad i Dom zdravlja. Predstavnik Policijske uprave navodi Centar za socijalni rad i Dom zdravlja kao realizatore kvalitetne saradnje, potom Školsku upravu i na kraju NVO. Predstavnik NVO je navela da ostvaruje kvalitetnu saradnju najpre sa Domom zdravlja i PU, a potom sa Centrom za socijalni rad i Školskom upravom.

Predstavnik Centra za socijalni rad u Adi kao najvažniju aktivnost koju treba realizovati u cilju unapređenja međusektorske saradnje ocenio je redovne sastanke predstavnika različitih sektora, potom potpisivanje protokola o saradnji (ocena 4), zatim formiranje stalnog međusektorskog tima na nivou opštine (3) i zajedničke konferencije slučaja (2). Predstavnica Doma zdravlja je priorite dala formiranju stalnog međusektorskog tima na nivou opštine, zajedničkim konferencijama slučaja i potpisivanje protokola o saradnji, a ocenom četiri je vrednovala redovne sastanke predstavnika različitih sektora. Predstavnik Policijske uprave je procenio da su formiranje stalnog međusektorskog tima na nivou opštine i redovni sastanci predstavnika sektora od najveće važnosti, a potom zajedničke konferencije slučaja i potpisivanje protokola o saradnji. Predstavnik NVO je potpisivanje protokola istakao u prvi plan, potom formiranje stalnog međusektorskog tima na nivou opštine, redovne sastanke predstavnika institucija i na kraju zajedničke konferencije slučaja.

Preporuke za unapređenje međusektorske saradnje:

Naziv institucije i ocena	Centar za socijalni rad	Dom zdravlja	Školska uprava	Policijska uprava	NVO
formiranje stalnog međusektorskog tima na nivou opštine	3	5	3	5	4
potpisivanje protokola	4	5	1	2	5
redovni sastanci predstavnika različitih sektora	5	4	5	5	3
zajedničke konferencije slučajeva	2	5	2	4	2

■ Preporuke za unapređenje međusektorske saradnje

Potpisati Protokol o međusektorskoj saradnji na zaštiti dece od nasilja i insistirati na njegovoj doslednoj i kontinuiranoj primeni.

Unaprediti preventivni rad na zaštiti dece od nasilja i smanjenja nasilja u porodici.

Lista skraćenica

CSR	Centar za socijalni rad
DZ	Dom zdravlja
NVO	Nevladina organizacija
PU	Policijska uprava
PS	Policijska stanica
ŠU	Školska uprava

Projekat finansira Evropska unija u partnerstvu sa UNICEF-om

Društvo za razvoj dece i mladih
Otvoreni klub iz Niša

www.oknis.org.rs

NVO Duga, Ada

www.nvoduga.org.rs

UG Roditelj, Beograd

www.roditelj.org

Korak napred, Kruševac

www.koraknapred.rs

Nexus-Vranje

www.nexusvranje.com

u saradnji sa
Mrežom organizacija za decu Srbije MODS

<http://zadecu.org>